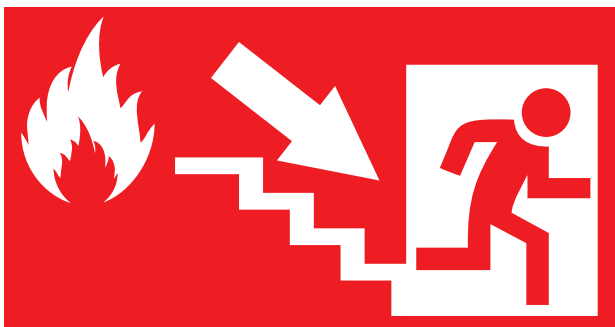

Lapsed tuleohus

Enam kui kolmandik Eesti lasteasutusi ei vasta elektri-ohutuse nõuetele. Seega viibivad tuhanded lapsed iga päev ruumides, kus võib kergeti tekkida tulekahju või saada elektrilöögi. Üllatuslikul kombel on kõige hullem olukord Tallinnas. lk 2-3

Kaitseväge juhataja **Riho Terras** tunnustab, et kuna me ise kõiki väeliike ülal pidada ei jõua, peame õhukaitses lootma liitlastele. lk 4

Kullamäe: mina olen süüdi, mul on häbi

TÜ/Rocki peatreener Gert Kullamäe vahetaks silma pilgutamata korvpalli Eesti meistritiitli ja karikavõidu edasipääsu vastu eurosarjas. lk 15

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 282 | NELJAPÄEV, 13. DETSEMBER 2012

ajaleht.epl.ee

MÖÖBLIAIT
www.moobliait.ee

HINNAD KUNI **-55%**

Lisella KOLLEKTSIOON -20%
suurem valik -www.moobliait.ee

110.-
Grammofon

11.-
Luup

15.-
Kolm laegast

15.-
Pistoda

36.43
Kuju

24.29
Pronkskuju „Panter”

7.03
Nagi

7.67
Nagi

Öökapp -20%
suurem valik -www.moobliait.ee

12.-
6.-

19.-
13.30

29.-
20.30

39.-
27.30

29.-
14.50

39.-
19.50

45.-
27.-
-40%
Vask

Söögilaud -20%
suurem valik -www.moobliait.ee

900.-
405.-
Järeilmaks: 33.75 €/kuu

180.-
Järeilmaks: 15.- €/kuu

45.-
27.-
-40%
Nurgalaud

599.-
449.25
Järeilmaks: 37.44 €/kuu

399.-
292.50
Järeilmaks: 24.38 €/kuu

Kapp -60%
suurem valik -www.moobliait.ee

390.-
156.-
Järeilmaks: 13.- €/kuu

375.-
281.25
Järeilmaks: 23.44 €/kuu

740.-
555.-
Järeilmaks: 46.25 €/kuu

1669.-
1001.40
Järeilmaks: 83.45 €/kuu

MÖÖBLI-KLASSIKA

SAUEL
Pärnnasalu 34
E-R 10-19
L 10-16

PÄRNUS
Sillakeskus
Papiiniidu 5
E-R 10-19, L 10-16

RAKVERES
Põhjakeskus
Tõrremäe
E-P 10-20

TARTUS
Vahi 5
E-R 10-19
L 10-16

NARVAS
TEMPO Keskus
Tallinna mnt 52
E-R 10-19, L 10-17

**INTRESSITA JÄRELMAKS
MÖÖBLIAIDA
KREDIIT**

JUHTKIRI

Millal tuleb päris filmivaramu?

Us Eesti filmi andmebaas tekitab tunde söögikohast, kus on olemas peaaegu kõik vajalik: naeratavad teenindajad, mahe tautavalgus ja rikkalikult illustreeritud menüü. Puudu on vaid toit ise, mida kelner nii isuäratavalt kirjeldab. Andmebaasist saab vaadata eluloolisi andmeid, postreid, fotosid, mida iganes – ainult mitte filme. Kui netikasutajale räägitakse 2012. aastal Eesti filmi andmebaasist, siis ei ole imdb.com-i eestikeelne (olgugi väga põhjalik) versioon see, mida ta tegelikult näha loodab. Kasutaja tahaks kõiki neid filme vaadata: läbi striimi või veel parem, kõvakettale laadituna, tasu eest või veel parem – tasuta. Viimasel juhul peaks autoritele laenuhüvitiisi maksma keegi teine ehk riik. Kellele ja mille eest õigupoolest maksta tuleks, on aga segane.

Ametnikud lubavad hakata koos autorikaitsjatega otsima lahendusi, mis filmid publikule ligipääsetavaks teeksid. Autorikaitsjad nõustuvad eeldatavasti selliste lahendustega, mis raha sisse toovad. Küsimus, kas ja kuidas kultuuripärand vaatajani jõuab, tundub olevat teisejärguline. See, kuidas 1950. aastal punaimpeeriumi rahaga tehtud filmist loodetakse ikka veel autoritasusid saada või miks ikkagi tohib filme tasuta vaadata telerist, aga mitte arvutiekraanilt, võib olla mõistetav (mõnele) juristile, ent jääb lihtsa netikasutaja jaoks arusaamatuks.

Peale juriidilise lohe takistab filmibaasi arengut ka tehnoloogiline koll. Kõik need 17 000 Eesti filmi tuleks üleslaadimiseks digiteerida. Sama ülesandega jäävad kimpu ka Euroopa ja Hollywoodi arhivaarid.

Väärtfilmist

Klassika säilib, aga vähetuntud väärtfilm võib paraku lõpuks hävida küll.

Esiteks maksavad digiteerimiseks vajalikud masinad ränka raha, teiseks on vähe spetsialiste, kes oskavad kasvõi filmi värve õigesti taastada. Samal ajal linnid vananevad ja koguvad defekte, nii et Warner ja Twentieth Century Fox ei julge enda vanu originaalkoopiaid enam mängidagi, väljalaenamisest rääkimata. Klassika säilib, aga vähetuntud väärtfilm võib lõpuks hävida küll.

Kui Eesti filmivaramu peaks kunagi tõesti digiformaadis interneti jõudma, võiks mõelda ka teoste subtiitrite panemisele. Sügisel europarlamentis korraldatud seminaril räägiti kavatsusest hakata eurorahaga toetama nii Euroopa filmide digiteerimist kui ka subtitreerimist, et näiteks rootslasel oleks edaspidi lihtsam uusi Bulgaaria filme näha ja vastupidi. Kuni sellist rahapada pole, võiks Eestile jõukohane olla ingliskeelne tõlge. Väikeriigi unustatud filme tahavad nüükiinii näha peamiselt friigid ja neid leidub üle maailma rohkemgi kui Eestis. ●

REPLIIK

Veel kord 15 aastast

Maailm on mitmekesine, aga siiski ühesugune, oli tunne, mis mind möödunud kuul väljaannet „Maailm 2013” eestindades külastas. Raske on leida riike, kus poliitikut ei teeks sigadusi või halbu otsuseid. Siinseid võimurid kasutavad seda tõsiasja eneseõigustuseks, aga targem oleks näha selles võimalust: kui ühiskonna hammasratastesse tahtlikult liiva ei pillu, vaid püüad parimat, on lootust rikkamatele rutem järele võtta. Asjaga ei anna venitada, sest Ansipi valimisloosung sai pilkealuseks, aga samal ajal käituvad tuhanded Eesti elanikud isiklikke otsuseid tehes nõnda, nagu ei maldaks nad isegi 15 aastat oodata – rikkamate hulka nüüd ja kohe. ● **Villu Zirnask**

Lk 4 Riho Terras kaitseväe reformist

ASEKANTSLER: RIIGIGÜMNAASIUME EI EELISTATA

Haridusministeerium tegi 14 omavalitsusele pakkumise anda riigile üle mõni omavalitsuse gümnaasium, vastutasuks lubatakse teha koolihoone riigi ja Euroopa Liidu abirahaga korda.

Kuigi mitmed koolijuhid kardavad, et riik korrestab eelisjärjekorras riigigümnaasiumid, pole haridusministeeriumi asekanter Kadri Maasiku sõnul kartusteks alust. **ERR**

RAAMID MAAKLERITELE

Kinnisvaramaaklerite koda tõlkis kinnisvaramaaklerite teenuste EL-i standardi teksti eesti keelde. Kuigi tava eiramine ei tühista lepingut, on see ebauus kauplemisvõte, mis on karistatav. **EPL**

Kolmandiku koolide ja lasteaedade elektrisüsteem on vigane

Kõige kehvemas seisus on Tallinn, kus kolmveerand lasteaedadest-koolidest ei vasta elektriohutusnõuetele.

Tallinn lubab puudujäägid uuel aastal heastada.

Sel aastal on Eesti lasteasutustes olnud juba 11 tulekahju, neist kaks süttisid elektrisüsteemi rikke tõttu.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@epL.ee

Tänavu oktoobri lõpus süttis Lool Pääsupesa lasteaias elektririkilp. Õnneks märgati kilbist tõusvat suitsu ruttu, lapsed evakueeriti ja kiiresti saabunud päästjad kustutasid kilbi. Keegi viga ei saanud, pääseti ehmatusega. Septembrikuus süttis Ida-Virumaal Sinimäe kool, mis põles ahervaremeks. Keegi viga ei saanud, õnnetus päädis vaid suure majandusliku kahjuga. Tulekahju põhjus pole siiani teada, sest eksperitiis alles käib, kuid koolijuht on varem Eesti Päevalehele öelnud, et peab tulekahju tõenäoliseks tekkepõhjuseks vigast elektrisüsteemi.

Tehnilise järelevalve amet (TJA) koostas selle aasta algul suure, kogu Eestit hõlmava analüüsi lasteasutuste elektripaigaldiste ohutuse kohta. Lihtsamalt öelduna uuris amet, kas Eesti koolide-lasteaedade elektrisüsteemid on korras, ja selle tulemusel selgus, et 35% kõigist lasteaedadest-koolidest ei vasta elektriohutusnõuetele. Seega on enam kui kolmandikus Eesti lasteasutustest risk, et mõni laps saab ligi veaga elektri-

seadmele või tekib süsteemis rike, mis võib viia kahjutuleni.

Maakonniti on lasteaedade-koolide elektriohutus väga erinev. Riigi keskmisena on korras 65% koolide-lasteaedade elektriohutus, aga käärid on kohati väga suured (vt kõrvalolevat graafikut). Kummali kombel on kogu riigi elektriohutuse vaeslapseks Tallinn: pealinnas vastab elektriohutus nõuetele vaid veerand koolidest-lasteaedadest. Tõsi, Tallinnas on tervelt 200 kooli ja lasteaeda, mille korraohid nõuab kahtlemata palju raha, kuid see-eest on Tallinn ka riigi suurim linn, mille eelarve on aasta-aastalt kasvanud. Elektriohutuse jaoks pole piisavalt raha jätkunud.

Mure edasilükkamine

Ohutusnõuded pole midagi ennekuulmatut. TJA kodulehel on kirjas nende puuduste nimekiri, millest vähemalt ühe esinemise korral ei saa lasteaed või kool tehniliselt kontrollilt korrasoleku tunnust. Nimekirjas on kümme olulisemat viga, nende seas näiteks puudulik isolatsioon või liigvoolukaitse ja tegemata mõõdistustööd.

Allikas: tehnilise järelevalve amet, foto: Shutterstock, graafika: Paavo Käämbre

RIIGIKOHUS JÄTTIS SPACECOMI KAEBUSE RAHULDAMATA

Riigikohus jättis rahuldamata Oleg Ossinovski logistikaettevõtte Spacecom määruskaebuse, milles firma nõudis Eesti riigilt raudtee tasude asjas tekitatud varalise kahju eest õiglast hüvi-

tist. Varasema kohtuotsuse järgi pidi Spacecom maksma üle 15 miljoni euro infrastruktuuri kasutustasu, viivist ja kohtu menetluskulusid. Kohtu seisukoht: kaebetähtaeg on möödas. **ERR**

KIISLER: ERIMÄRGISTATUD KÜTUSEST PEAKS LOOBUMA

Riigikogus küsis Ester Tuiksoo regionaalminister Siim Valmar-Kiislerilt, mida on tehtud, et põllumehed saaksid erimärgistatud kütusega tangitud traktoritega lund lükata. Kiisleri sõnul pole

sellise kütuse kasutamine mõistlik: „Peaksime sellest loobuma ja kompenseerima nende sihtrühmadele, kellele peetakse vajalikuks seda kompenseerida, seda muul viisil.” **Äripäev**

Üllatav on see, et Tallinn ise puudusi ei tunnista. „Elektriohutuse seadusest tulenevalt elektripaigaldiste tehnilise kontrolli nõue tekkis 2007. aastal ja [...] kontroll tuleb teostada viie aasta jooksul. Käesoleva aasta lõpuks täitub viieaastane periood, kuid kõiki uusi elektripaigaldiste tehnilisi kontrolle pole jõutud veel teostada,” vahendas Leini Jürisaar Tallinna haridusametist. „Eelarves on ohutuse tagamiseks vajalikud vahendid ette nähtud, täpsem summa selgub 2013. aasta I kvartali jooksul.”

Mõlemad väited on kummastavad: kuidas on võimalik, et eelarves pole sellise tähtsa asja jaoks praeguseks suudetud summat määratleda? Meenutagem, et tuleva aasta eelarve on juba koostatud ja volikogu menetluses.

Teiseks hämmastab TJA spetsialiste linna väide, et elektriohutuse kontrolli nõue on midagi uut, millele pole veel jõutud reageerida. „Esimene elektriohutusseadus hakkas kehtima 1999. aastal. Juba selle alusel kehtestati nõue, et nii kasutusele võetavates kui ka kasutuses olevates elektripaigaldistes tuleb teos-

tada täiendav kontroll. Seega ei ole Tallinna haridusameti väide, et tehnilise kontrolli nõue tekkis alles 2007. aastal, õige. Korraldust tehnilist kontrolli oleks pidanud teostama pidevalt vastavalt paika pandud perioodilisusele,” kinnitas TJA ehitus- ja elektriosakonna peaspetsialist Meelis Kärt.

TJA heidab Tallinnale ette ka probleemi edasilükkamist. „Oleme Tallinnaga pidanud elektripaigaldiste olukorra üle kirjavahetust juba 2009. aastast ja suhelnud nii linnavalitsuse kui ka haridusametiga, aga haridusamet suunab ettekirjutused lasteaedadele edasi ja meile tundub, et lasteaedadel endil pole ei võimu ega vahendeid, et ettekirjutu-

TJA: Tallinna haridusamet suunab ettekirjutused lasteaedadele edasi.

si täita,” ütles TJA tööstusohutuse teenistuse juhataja kohusetäitja Kaur Kajak. Sealjuures lisas ta, et seekord on Tallinn andnud lubaduse, et tuleva aasta esimeseks septembriks on kõik linna lasteasutuste elektrisüsteemid ohutud.

„Teeme kõik endast oleneva, et nimetatud tähtajaks kõikides lasteaedades elektripaigaldiste tehniline kontroll vajali-

„Tundub, et lasteaedadel endil pole ei võimu ega vahendeid, et ettekirjutusi täita.”

kule tasemele viia ja ilmnenu puudused ja rikked kõrvaldada,” kinnitas ka Jürisaar.

Eeskujulik Kohtla-Järve

Eesti suuruselt teises linnas Tartus on lasteaedade-koolide elektriohutuse seis parem kui Tallinnas, kuid siiski on Tartus täiesti korras vaid kolmandik lasteasutustest. „Tegelesime Tartus sel aastal koolide ja lasteaedade elektripaigaldiste kontrolli ja puuduste väljaselgitamisega küllaltki aktiivselt ja osaliselt õnnestus ka puudusi kõrvaldada. Ligikaudu kolmandikus koolides-lasteaedades on paigaldis korras ja sellekohane tunnistus väljastatud,” ütles Tartu linnavalitsuse linnavarade osakonna ehitusteenistuse juhataja Priit Metsjärv. „Lisaks on mitmeid maju, kus tunnistus on väljastatud mitte tervele hoonetele, vaid min-

gile hoone osale. Mitmetes asutustes kontrolltoimingud aga alles käivad ja kaardistatakse paigaldiste tehnilist seisukorda.”

Ka Tartu püüab tuleval aastal olukorda parandada. „Uue aasta algul selgub, kui palju puuduste kõrvaldamine maksma läheb. Tulevasse aastasse on planeeritud mitmed tööd, kuid nende lõplikku summat praegu öelda ei oska,” lisas Metsjärv.

Heade näidetena torkavad lasteaedade ja koolide ohutuse analüüsis silma linnadest Kohtla-Järve ja maakonnadest Järvamaa. Kuigi mitte kõige jõukam linn, on Kohtla-Järve suutnud ohutuse tagada lausa kõigis oma enam kui 20 lasteaia ja koolis. Järval maal on üle 40 lasteaia ja kooli, neist 90% on korraliku elektrisüsteemiga. „Tõenäoliselt on Kohtla-Järve ja Järvamaa positiivse näitaja taga see, et kohalikud omavalitsused on endale teadvustanud asja olulisust ja seetõttu on paigaldised korras hoitud,” selgitas TJA presiesindaja Anu Völma.

Suhteliselt head tulemused on ka Hiiu-, Lääne-, Saare- ja Pärnumaal, kus on korras üle 60% lasteaedade-koolide elektrisüsteemidest. ●

MÕJU

Piisab südame-tunnistusele koputamise

Tehnilise järelevalve ameti analüüs näitas muu hulgas sedagi, et paljuski on puudujäägid tingitud kas teadmatus-est või hoolimatus-est.

„Kui analüüsi tulemused algul kätte saime, tundus, et olukord on halb: pooltes [lasteasutustes] ei olnud elektripaigaldised korras. Positiivne on aga see, et üksnes teabe küsimise peale tegi 15% lasteasutusi oma elektripaigaldised korda,” ütles järelevalve ameti tööstusohutuse teenistuse juhataja kohusetäitja Kaur Kajak.

„Rõõmustab ka see, et enamiku omavalitsustega olemas saavutanud kokkulepped: kui ka praegu raha ei ole, siis tehakse [korda] järgmise aasta lõpuks. Järgmise aasta septembriks prognoosime, et 80% lasteasutuste elektripaigaldised vastavad nõuetele,” lisas ameti ehitus- ja elektriosakonna peaspetsialist Meelis Kärt.

At the heart of the image

OLEN SINU TALVERÕÕM

OLEN NIKON COOLPIX S3300. Olen kõige jaoks, mis on väärt jäädvustamist. Mul on 16 MP, 6x optiline suum ja oma 26 mm lainurk objektiiviga jäädvustan erinevaid olukordi. Teravamate piltide salvestamiseks on mul optiline stabilisaator. Erieffektide ja filtrite abil muudad oma fotod lõbusateks. Õhuke ja stiilne korpus saadaval erinevates värvitoonides. Olen rõõmukoguja.

Võtke meiega ühendust nõuannete saamiseks asjatundjatelt:
store.nikon.ee või 59 190 076

VABANDUS

Eilses Eesti Päevalehes avaldatud artiklis „Reservkolonelleitnant Leo Kunnas näeb kaitseväge uues arengukavas ohtlikke vigu” ilmus üks eksi-tav viga: nimelt ei ole Eesti Päevalehe valduses mitte kaitseväge uue arengukava viimane versioon, vaid Leo Kunnase poolt kaitseministrile koostatud nõuandekava viimane versioon. Vabandame segaduse pärast!

PÕLLUMAJANDUS SUUROMANIKE KÄES

73% Eesti põllumajandusmaast kuulub suurtele, üle 100-hektarilistele majapidamistele. EL-is keskmiselt on see näitaja vaid 47%. Veelgi enam oli põllumajandusmaa ja veisekasvatuse koondunud suurte majapidamiste kätte üksnes Slovakkias, Tšehhis ja Bulgaarias.

STATISTIKAAMET

TSITAAT

Kõik mõtlevad maailma muutmisest, aga keegi ei mõtle isenda muutmisest.

KIRJANIK LEV TOLSTOI

TSITAAT

Tõeline tuleproov pole mitte hüljata need, keda sa armastad, vaid õppida elama ilma nendeta, kes sind ei armasta.

KIRJANIK MURIEL BARBERY

RIIGIKAITSE arengukava 2013–2022 lükkab keskmääõhutõrje ja tankide hanke kaugemasse tulevikku

Riho Terras: kunagi ei saa kõike vajalikku

Intervjuu

Priit Simson
arvamustoimetaja

Eesti riigikaitse saab keskenduda ainult esmatahtsale, selgitab kaitseväge juhataja Riho Terras riigikaitse arengukava.

●●Kunagi räägiti pikaajalisest sõjas vastupidamisest. Nüüd aga, tutvustades uut riigikaitse arengukava aastateks 2013–2022, on pandud palju rõhku kiirreageerimisele. Kas staieri lähenemise asemele on tulnud sprinteri lähenemine?

Staieri lähenemine on alles jäänud, aga me tahame, et [vaenlase] kiire start üldse ära jääks. Kiirreageerimisvõime peaks olema see võime, mis peaks panema vastase mõtlema, kas on üldse mõtet [rünnakut] alustada.

●●Kui suur hakkab uue arengukava kohaselt olema sõjaaja kaitseväge?

Kiirreageerimisüksustesse on kavandatud 21 000 võitlejat. Põhivalmiduse täiendusreservi on struktuuris kavandatud 40 000. Kui arvestame, kui palju on ajateenistuses käinuid, siis neid on üle 60 000. Relvastuse ja varustuse me fookuseerime kiirreageerimisüksustele. Aga sõdib niikuinii kogu Eesti. ●●Kava kohaselt tuleks jõuda selleni, et ajateenistuses ei käiks aastas enam 2500, vaid 3200 noort. Ka selle arvuga me jääme tugevalt alla soomlaste tasemele, kus 70% aastakäigust jõuab ajateenistusse.

Meie seadused on tehtud, et väga palju on erisusi, mis lükkavad ajateenistusse tulemist edasi või vabastavad sellest. 3200 ajateenijaga me täidame oma ülesanded ära. Kahjuks kõik ei saa tulla, sest neil on terviseprobleemid. Väga suur osa langeb välja.

●●Soomes noorsugu on siis palju tervem?

Või on reeglid teistsugused.

●●Või on arstid vähem korrumpeerunud?

Ei oska öelda, kõik on võima-

Riho Terras unistab endiselt tankidest.

lik. Eks arstid täidavad ettekirjutusi, mis on.

●●Eesmärk on suurendada kaitsetiitu liikmete arv 30 000-ni. Kas sinna pole pikk maa minna? Ei, kaitsetiitlus on kokku 22 000 liiget. Noorkotkad, kodutütred, naiskodukaitse sealjuures. Kümne aastaga on 30 000 piir täiesti saavutatav.

●●Kaitseringkondade kohta on meedias kirjutatud, et need kaovad sootuks, teie aga räägite, et need siiski jäävad, kuid lähevad kaitsetiitluse juhtida?

Me loome ühe brigaadi asemel kaks jalaväebrigaadi, anname neile brigaadidele põhjalõuna vastutuse. Territoriaalkaitse ülesande, mis on seni olnud kaitseringkondadel, anname kaitsetiitlusele.

●●Kaitseringkonnad pidid ju seni ka mobilisatsiooni korraldama?

Brigaadid mobiliseerivad end ise. Kõik ülejäänud on toetusväejuhatuse ülesanne. Territoriaalse kaitse juhtimiseks on meil vaja organisatsiooni ja selleks meil on kaitseringkondi küll vaja. Aga nad ei saa olla kahe ülesandega: brigaadile antud ülesannetega ja territoriaalse kaitse ülesandega. Brigaadid on meil manööverüksused.

●●Kavas on jõuda selleni, et vähemasti ühel jalaväebrigaadil oleksid ka jalaväe lahingumasinad – need on praegusest Pasi soomukitest tulejõult tugeva-

Jalaväe lahingumasinad tulevad. Nelja aasta pärast otsustame, kas tulevad ka tankid.

Kui tahaksime seni kavandatust kõike, oleks kaitsekuludeks vaja 3,5% SKT-st.

mad, kuid mitte nii suure lahinguvõimsusega kui tankid. See tekitab küsimuse: miks siis mitte juba tank?

See oli sõjalise analüüsi tulemus. Hindasime meie enda võimeid ja oskusi, ülalpidamiskulusid. Otsustasime, et jalaväe lahingumasinad tulevad esimesena ja nelja aasta pärast otsustame, kas sinna juurde saaksid tulla ka tankid. Ainult tankide ostmine ei sobiks üldse, sest tankid ilma jalaväe lahingumasinateta tegutseda ei saa, aga jalaväe lahingumasinad ilma tankideta saavad.

●●Mõnekümnest masinast on juttu?

Kui ma ütlen üle viiekümne, siis ma ei eksi. Ikka pataljoni jagu.

●●Keskmääõhutõrje – mitmekümnakilomeetrise tegevusraadiusega raketid – on nüüd lükatud 2022. aasta järgsesse aega?

Me otsustame nelja aasta pärast, kui me kümne aasta plaani teeme, mis on see suur võime, mida me järgmisel perioodil tahame arendada. Kas need on tankid või on see keskmääõhutõrje? Isegi kui me selle keskmääõhutõrje teoks teeme, siis see on väga kallis, tehniliselt väga keeruline võime. Ja samas on põhjust arvata, et õhukaitse on just see, mida NATO meile vajaduse korral esimesena anda saab.

●●Et peaksime hoopis midagi lihtsamat muretsema?

Jah, ja just selle tõttu on lähimääõhutõrjele (mõnekilomeetrise tegevusraadiusega raketid – toim) pandud väga oluline ressurss.

●●Mainitud on liikursuurtükke. Miks on just see nii tähtis?

Kui brigaad on liikuv, siis peavad suurtükid olema sama liikuvad kui brigaadid ja väga vajalik on ka nende pakutav killukaitse meeskondadele.

●●Olete korduvalt toonitanud, et reaalselt kaitsevõimet ei kärbita, kärbitakse soove. Millise unelma kokkutõmbamine oli teile kõige raskem?

Ma ei saa seda ohverdusena võtta: me saame ju rohkem raha, kui meil enne oli. Pean tunnistama, et pean endiselt tanke oluliseks võimeks. Tankid ja jalaväelahingumasinad koos. See on võime, mida me peaksime ka ise suutma välja panna. Loodan, et nelja aasta pärast saame selle plaani kirjutada.

●●Mereväe esindajad räägivad miinitõrjest, aga mitte miiniveeskamisest. Kindlasti on selleks hea põhjus?

Miinisõja võime on mereväes olemas. Me õpime seda, me oskame seda.

●●Aga meil ei ole meremiine? Meil ei ole ka lennukikandjat, allveelaeva. Need on ka vajalikud asjad.

●●Loodame liitlastele?

Nagu paljudes asjades. Me ei osta endale kunagi ka hävituslennukeid, kuigi neid on väga vaja. Horvaatial on kuus kuni kümme Mig-21 lennukit, sinna läheb 35–40% kaitse-eelarvest. Meil ei ole ka allveetõrjet. Aga on teatud võimed, millele me keskendume. Meie keskendume hästi väljaõpetatud jalaväelasele, kellele on ka lennukist raske pihta saada. Kui meil oleks raha, teeks me kõike, mida kunagi kavandasime. Arvestasin välja: sel juhul oleks meil vaja palju rohkem raha, 3,5% SKT-st.

●●Mis on täpsemalt kavas teha Meegomäe lahingukooliga?

Meegomäe lahingukooli territoorium antakse ära. Ma eeldan, et Riigi Kinnisvara Aktisiaselts on see, kes sellega edasi tegeleb. Allohvitseride koolitus läheb Kuperjanovi pataljoni territooriumile. ●

ARENGUKAVAST

Riigikaitse uus arengukava

- Ajateenistusse võetakse rohkem noori.
- Hangitakse jalaväe lahingumasinad.
- Kaitseringkonnad lähevad kaitsetiitluse vastutada.
- Keskmääõhutõrje süsteemi muretsemine lükkub tulevikku.
- Tankide muretsemine lükkub tulevikku.
- Kiirkaatrite muretsemine lükkub tulevikku.
- Järgala õppelinnaku loomine jääb ära.

HILLAR METSA METSIK MAAILM

M

MASKU

700 pühad tuppa!

Tule Maskusse ja täida kodu pidulike ideede, kauni mööbli ja jõulurõõmuga!

299 €
(499 €)

Söögitoakomplekt Torino
6 tooli + laud, 150x85 cm

995 €
(1295 €)

U-nurgadiivan Dover
Kvaliteetne kangas Visby, beež ja must

149 €
(299 €)

Tugitool York
Kangas Cortina, pruun või beež

499 €
(699 €)

Nurgadiivan Bond
Must kangas Lens

895 €
(1499 €)

Söögitoakomplekt Mocca
Laud + 6 tooli
Pikendatav laud 90x180 + 45cm

595 €
(995 €)

Jenkkivoodi Star
Luksuslik pocket-vedrustus
Kattemadrats 99 € Voodiots 149 €

99 €
(199 €)

Põrandalambid Seili, Svartholm ja Sandö

1295 €
(1995 €)

Nurgadiivan Alfa
Luksuslik nurgadiivan, kangas Ancona

Kõik Stressless toolide näidised **-30%**

Paljud tooted pühadeks kätte, kui tellid enne 15.12.

Uuenenud www.masku.ee
Vaata lähemalt!

*Piltidel on illustreeriv tähendus. Jõulukampaania pakkumised kehtivad kõigis Masku kauplustes kuni 16.12.2012.

MASKU ON 1983. AASTAL ASUTATUD SOOME JUHTIV MÖÖBLIMÜÜGIKETT, MILLEL ON 50 KAUPlust SOOMES NING LISAKS POED TALLINNAS, TARTUS, STOCKHOLMIS JA NORRKPINGIS. MEIEGA ON LIHTNE KAUBELDA JA IGAÜKS LEIAB ENDALE SOBIVA MÖÖBLI!

TARK MEES MASKUS

Masku Vesse
Peterburi tee 62a, Tallinn
E-R 10-20; L 10-18; P 10-16
Tel.: 633 8929

Jõe Keskus
Sõbra 58, Tartu
E-R 10-19; L 10-16; P 10-16
Tel.: 776 3067

www.masku.ee

M

MASKU

Rahvaarvu vähenemine on suurim probleem Ida-Eesti piirkonnale

Rahvastik

Lahkumiste põhjuseks on töökohtade vähesus ja suuremate kohtade paremad koolid.

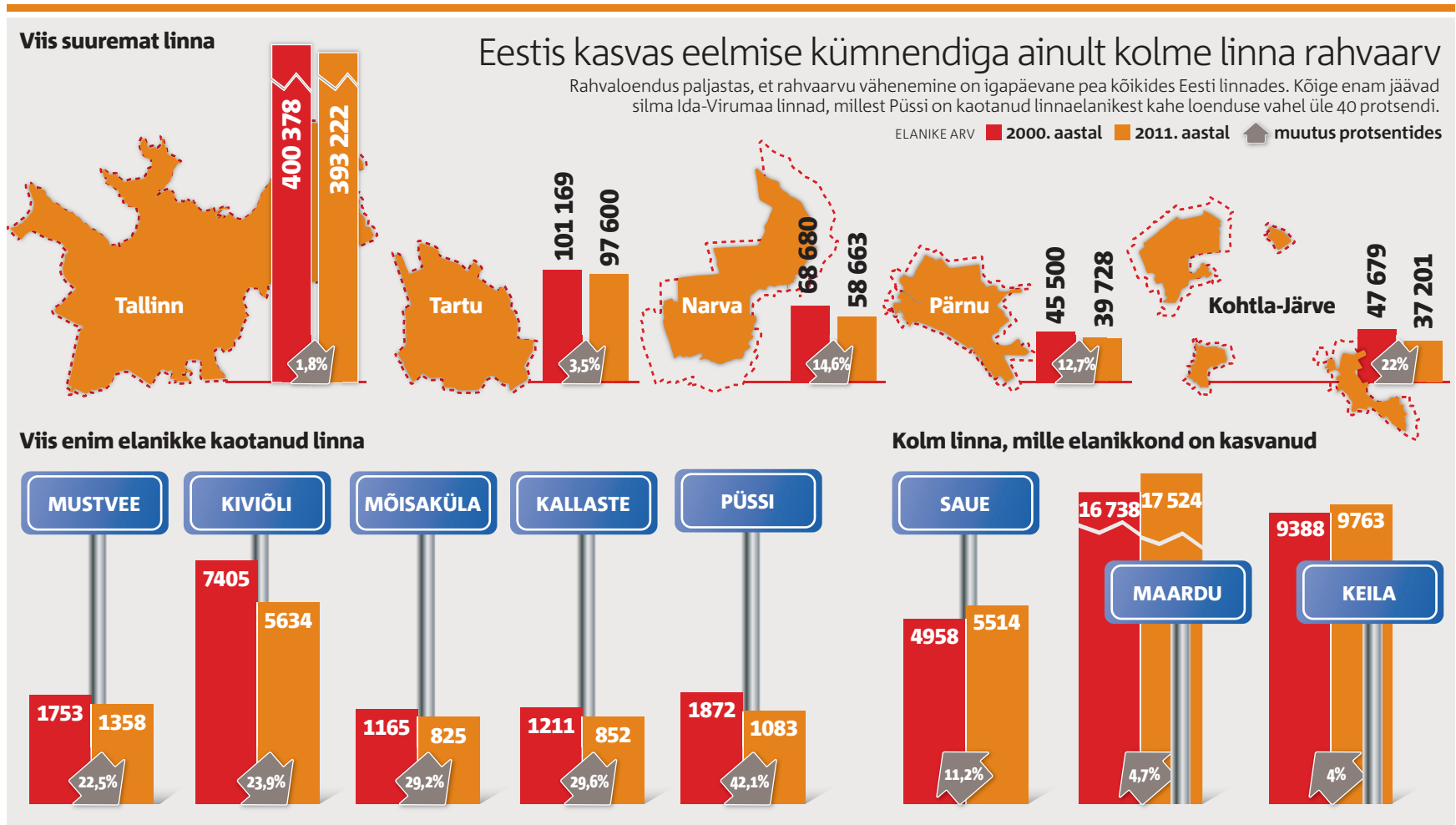
Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@epl.ee

Püssi linn on probleemidega võidelnud juba 1990-ndate algusest, kui katlamaja ehitamisest alguse saanud võlasaaga linna kummitama hakkas. Olukord läheb aasta-aastalt hullemaks, sest eile avalikustas statistikaamet rahvaloenduse tulemused elanike elukohtade ja rahvaarvu muutuste kohta omavalitsusüksustes. Ehkki rahvaarv väheneb pea kõikjal, on Püssi vastav näitaja konkurentsituult kõrgeim: viimase kümnendiga on linna elanike arv vähenenud 789 inimese ehk 42,1 protsendi võrra.

Küsimus, kuidas rahvaarv nii palju vähenenud on, paneb Püssi linnapea Enno Mägari ohkama. „Väga raske küsimus ja elanike arv on vähenenud kõvasti jah, kuid ma ei oskagi öelda, et miks,” tunnistas Mägar. „Ma isiklikult arvan, et rohkem on lahkujateks olnud vanemad inimesed, noored on alles, kuid ega meil see juurdekasv noorte seas ka väga suur pole, kuid põhimõtteliselt on see seotud siiski töökohtadega.”

Raha vaid hädavajalikuks

Ühe väikese statistikat mõjutava aspekti toob Mägar veel esile. Nimelt ostavad Püssis viimasel ajal kinnisvara väga hoogsalt Venemaa kodanikud, kes omakorda ennast linnas elanikuks ei registreeri. Mägari sõnul mõjutab rahvaarvu vähenemine ka linna elu, sest praegune tulubaas lubab tegeleda ainult kõige hädavajalikumaga. Üheks potentsiaalseks abivahendiks võib olla Mägari

ri sõnul ka omavalitsuste liitmine. Ühe sellise plaani kohaselt võiks Püssi linn liituda Lüganeuse ja Maidla valdadega.

Kiviõli linnapea Dmitri Dmitrijevi sõnul iseloomus-

pool meist paremad ja noored ei tulegi meile enam tagasi, kuna töökohti meil palju pole,” lisas linnapea.

Rahvaarvu langusega jäävad kõige enam silma Ida-Virumaal asuvad linnad, mille hulgas näiteks Kohtla-Järve on kaotanud kümnendiga üle 10 000 elaniku. Ida-Virumaa probleemidega tegelemiseks on loodud küll arengukava, kuid kahe aasta eest koostatud kava pole siiani väga innukalt täide viima asutud.

Tunduvalt helgemalt nägi tulevikuvõimalusi Kallase lin-

napea Viktor Nukka, kelle sõnul peaks linnaelanike tagasi linna meelitamiseks lähiaastatel mitu projekti töösse minema. Ühe sellisena toob ta esile toitlustusettevõtte, mis annaks kohe tööd viiele inimesele, aga ka üle 20 inimesele tööd pakkuva laevachitusdoki.

Ka Nukka näeb tulevikku vaadates paratamatust, et monolinnad hääbuvad, kuid selle pidurdamiseks peavadki väiksemad linnad looma uusi võimalusi uute töökohtadega. „Õnneks on praegune regionaalminister meie poole näo pööranud ja uued töökohad poleks enam kalandusega seotud,” lisas ta. ●

Püssis ostavad kinnisvara Venemaa kodanikud, kes end linna sisse ei registreeri.

tab selline hääbumine kõiki monolinnaid ja ka Kiviõli ise on viie kõige enam rahvaarvus kaotanud linna seas. „Praegune reaalsus on see, et õppimisvõimalused on nagunii väljas-

PLUSSPOOL

Suurimad võitjad on pealinna naabervallad

Kui 2000. aasta loendus näitas, et inimesed elavad peamiselt maakonnakeskustes, siis 2011. aastaks on liigutud suuremate linnade lähistele. „Kohalikest omavalitsustest on rahvastikukasv olnud kõige suurem Tallinna ümbruse valdades, kus mõnes vallas on elanike arv võrreldes eelmise rahvaloendusega kahekordistunud,” ütles rahvaloenduse projektijuht Diana Beltadze.

Näiteks on Viimsi valla rahvaarv suurenenud 18 533 elanikuni (2000. aastal 7978), Rae vallas 15 721 elanikuni (2000. aastal 7979) ja Harku vallas 14 181 elanikuni (2000. aastal 6617). Samuti on rahvaarv oluliselt suurenenud mõnes Tartu (Ülenurme vallas 4780-lt 7751-le ja Tartu vallas 5121-lt 6991-le) ning Pärnu lähivallas (Sauga vallas 2535-lt 4474-le).

Taastuvenergia tasude muutus viib kohtusse?

Probleem

Probleemi tekitab kaotamata jäänud 600 GWh limiit, mille osas tohib toetusi maksta.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@epl.ee

Euroopa rekonstruktsiooni- ja arengupank (EBRD) saatis mõeldud kuul majandusminister Juhan Partsile kirja, milles tunneb muret taastuvenergia tasude süsteemi muudatuste pärast. EBRD on Eestis tuuleenergia arendamisega

tegeleva OÜ Nelja Energia üks omanik ja seega arusaadavalt häiritud tasude süsteemi muutmisest.

EBRD kirjutab, et jälgib tähelepanelikult eelnõu edasist käekäiku, ja osundab, et MKM-i ja taastuvenergia tootjate vahelise memorandumi järgi oleks pidanud alandama taastuvenergia tasusid, kuid samas ka kaotama 600 GWh limiidi, mille osas tohib toetust maksta. Riigikokku jõudnud eelnõus on tasusid alandatud, kuid nimetatud limiit on ikka alles. „See näib rikkuvat memorandumit, mis saavuta-

ti raske kompromissina kuudepikkuse läbirääkimise tulemusena,” kurdab EBRD.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi avalike suhete osakonna nõunik Rasmus Ruuda sõnas, et MKM ei lähtu oma tegevuses sellest, kas keegi annab riigi kohtuse või mitte. „Praegused taastuvenergia tasud on elektritarbijatele liiga koormavad. Kohtusse pöördumine on iga isiku või ettevõtte seaduslik õigus.”

Memorandumi väidetavat rikkumist põhjendas Ruuda sellega, et esialgu asendati vaid tuuleenergiale kehtestatud 600

GWh piir kogu taastuvenergia sektorile kehtestatava toetuse mahu piiriga.

„Kogu toetatava taastuvenergia piir oleks hõlmanud lisaks tuulele ka teisi taastuvenergia allikaid, nagu biomass, millele seni toetuse mahu pii-ri ei olnud,” selgitas ta. „Valitsuse arutelul otsustati siiski jätta alles ka tuulele kehtinud 600 GWh aastane piir ja eelnõu saadeti selliselt täiendatuna riigikogusse.”

Majandusminister Parts ütles 25. oktoobril valitsuse pressikonverentsil, et eelnõu toetab võetud plaane taastuvenergia osas. „Meie küsimus ei olnud kedagi, ühtegi ettevõtjat, kes on investeerinud taastuvenergia tootjasse, kuidagi karistada,” sõnas minister toona. Parts tõdes ka siis, et tuuleenergiale seatud alammäär jääb kehtima. ●

EAS jahib uut juhti topeltotsinguga

Juht

Laupäeval lõppeb avalik konkurss ettevõtluse arendamiseks sihtasutuse juhi leidmiseks, kuid personalitsingufirma Fontes jätkab jaanuaris sihtotsingut.

Ajutise juhatuse liikme Raul Paruski asemel EAS-i juhatuse liikmeks otsitav isik jääb tänava valimata, sest sihtasutuse nõukogu otsustas lisaks avalikule konkursile korraldada ka sihtotsingu. „Soovime leida parima kandidaadi,” ütles nõukogu esimees Cinzia Siig.

Üleile nõukogu esimehe aruannet sihtasutuse finantsperspektiividest kuulunud rii-

gikogu majanduskomisjonile jäid selgitused uue juhi otsingutest siiski väheveenvaks. „Esitati küsimus, et juhi leidmiseks pidi olema avalik konkurss, kuid selle kohta pole isegi EAS-i koduleheküljel teadet,” rääkis majanduskomisjoni esimees Kaja Kallas. „Kuigi kuulutus avaldati Eesti Ekspressis, jäi selgusetuks, kas konkurss ikka on piisavalt avalik.” Topeltotsingut kasutatakse juhul, kui hellitatakse lootust värvata tippjuht, kes ei soovi avaldada töökoha vahetamise plaane. Fontesest ei õnnestunud eile EAS-i juhi konkursi läbiviimise kohta kommentaari saada. ● **Andres Reimer**

László Andor rõhutab vajadust inimesi rohkem tähele panna.

Foto: AFP/Scanpix

Sotsiaalvolinik: investeerida tuleb inimestesse

Intervjuu

Kadri Ibrus
Brüssel

Euroopa Komisjoni tööhõive ja sotsiaalküsimuste volinik László Andor selgitab ühtekuuluvuspoliitika sisu.

László Andor ütles, et Euroopa ühtekuuluvuspoliitika üks tugisammas peab olema inimestesse investeerimine. Volinik Andor juhatas Brüsselis sotsiaalpoliitika spetsialistide konverentsi, kus arutati Euroopa Liidu elanike vaesuse vähendamise võimalusi. **●●Eesti-sugustes riikides töötab üha rohkem inimesi väljaspool kodumaad, teistes Euroopa Liidu riikides, sest Eesti palgad on nii viletsad. Maakohtades elavad varsti ainult pensionärid ja väikelapsed. Kui rahvas hakkabki välismaal töötama, siis kes maksab riigi sotsiaalvajaduste eest – õpetajatele, arstidele? EL-ist raha saamiseks kirjutatakse meil palju projekte, kuid need on tavaliselt infrastruktuuri rajamiseks või majade ehitamiseks, aga mitte inimeste sotsiaalseteks vajadusteks. Kas EL-i tasemel on uusi mõtteid, mida teha tulevikus, kui me kõik hakkame töötama teistes riikides?** Siinkohal ongi oluline rõhutada ühtekuuluvuspoliitikat ja selle mõtet. Et see ei peaks tähendama ainult infrastruktuuri arendamist, vaid ka inimkapitali investeerimist ja sotsiaalteenuste arendamist. Sellest on olnud Balti riikides puudus ja kui majandus-

kriis tuli, oli selle mõju väga tugev. Loomulikult teevad riigid täheleendu eri valdkondades, Eesti on märkimisväärselt palju saavutanud digiteerimise vallas. Aga jah, ühtekuuluvuspoliitika üks olulisemaid sambaid on inimestesse investeerimine. **●●Riigid, kes kuuluvad perifeeriasse, on arutlenud, kas oleks jumat mõttel hakata raha maksendena ühtsesse EL-i rahakotti koguma ja siis jagada riikidele õiglasematel alustel välja.** See küsimus on Euroopa eel-

Inimkapitali investeerimine ja sotsiaalteenuste arendamine on olnud puudulik.

arve kohta. Ehk küsimus sellest, kas Euroopa Liidul peaksid olema omad ressursid, selle asemel et Euroopa riigid panustavad omal moel EL-i eelarvesse. Teatud riigid on

sellele väga tugevalt vastu. Kui EL-i eelarve suurendamisel on nii tugev poliitiline vastuseis, siis on põhjust mõelda, kuidas luua euroala jaoks oma fiskaalsed vahendid.

●●Kuidas te suhtute üle-euroopalise miinimumsisse-tuleku kehtestamisse? Komisjonis tegeleme me lähenemiste ja terminoloogia ühtlustamisega. Oleme teinud seda näiteks noorte töötuse puhul, nõuame riikidelt noortele garantiid. Ühtne miinimumsissetulek on olnud paljude EL-i riikide nõue. Aga see on ka hea näide, kuidas diskussioon peatub. Osa riike ütleb, et see on absoluutselt iga riigi enda teha ja tuleb olla hoopis kasinam. Paralleelselt on käinud diskussioon miinimumpalga üle. EL-i tasemel töötamegi me praegu ühtse keele ja metodoloogia loomise kallal ja siis saame teha ettepanekud. ●

TULEMUS

Majanduskriis tabas vaesemaid inimesi kõige rängemalt

Euroopa Komisjoni eesmärk on aidata 2020. aastaks vähemalt 20 miljonit inimest vaesusest välja. Ometi toovad sotsiaalpoliitika spetsialistid pigem näiteid väikäigu kohta. Statistika näitab, et ka majanduskrahi all on just vaesemad inimesed kannatanud ebaproportsionaalselt rohkem kui rikkad. „Nende aitamine, kes seda vajavad, ei kahjusta konkurentsivõimet, vaid vastupi-

di, on möödapääsmatu,” kinnitas EK president José Manuel Barroso konverentsil. „Näeme, et kõige rikkamad riigid aitavad kõige rohkem. Reformi koorem peab olema jagatud õiglaselt kogu ühiskonnale. Sotsiaalne ühtekuuluvus ei ole nišipoliitika,” ütles Barroso. „Ei kahjude sotsialiseerimisele ja tulude privatiseerimisele!” kutsus üles eesistujamaa Küprose president Demetris Christofias.

Aluvere viadukti piirded olid probleemsed

Aluvere

Maanteeameti avalike suhete peaspetsialist Allan Kasesalu ütles, et Aluvere viadukti piirded vastasid nõuetele vaid osaliselt, kuid ka nõuetele vastavad piirded ei peagi suutma mitmeteistkümnetonnist veokit kinni pidada.

Lääne-Virumaal Sõmeru vallas Aluvere viaduktil juhtus esmaspäeva õhtul liiklusõnnetus. Möödasoitu alustanud haagisega veoauto pörkas kokku kolme autoga ja sõitis läbi viadukti piirete viaduktist alla. Veokijuht suri kohapeal. Kasesalu sõnul juhtus õnnetus 1963. aastal ehitatud viaduktil (remonditud 1995), kus kehtib ka möödasoitud-keeld. „Tehnilistesse üksikajadesse laskumata võib öelda, et konkreetsetes kohas paiknenud piirded vastasid nõuetele vaid osaliselt.”

Ka täielikult nõuetele vastavad piirded ei ole mõeldud mitmeteistkümnetonnise veoki kinnipidamiseks, kui see liiga suure nurga all vastu piirdeid sõostab. „Sellised piirded paigaldatakse tavaliselt järsema teeservade äärde, et hoida ära sõiduki kaldumine (kuni 20-kraadise nurga all) teelt välja, mitte selle iga hinna eest teel hoidmiseks,” selgitas Kasesalu. ● **Merilin Kruuse**

Sotsiaaltöötajate elektriautode akud osutusid praagiks

Elektriautod

Sotsiaaltöötajate elektri-Mitsubishidest on terve hulk viimasel ajal ootamatult remonti viidud. Mõnel ei tahtnud aku lõpuni laaduda, sestap jäi läbisõit niruks, kahel autol aga keeldus aku äkki üldse voolu vastu võtmast, kirjutas Autoleht.

Siiani on välja ilmunud seitse vigase akuga autot. Remondi jooksul selgus, et süüdi on aku ise, mitte auto elektroonikasüsteem. Kõigile autodele pandi garantiikorras uus aku, vigased vooluallikad saadeti Jaapanisse uurimisele.

Mitsubishi asjatundjad tuvastasid, et tegu on praakpartii akudega, kusjuures sõltuvalt akust on viga erinev: mõnel autol hakkas tõrkuma mõni vooluallika 88 elemendist, teistel oli aga häda hoopis elementidevahelises ühenduses.

Kevadine partii

„Kõik vigase akuga autod on viimasest, sel kevadel sotsiaaltöötajatele üle antud partiist,” ütleb Silberauto Mitsubishi sõiduautode müügidirektor Üllar Born.

Borni kinnitusel on akuhädad haruldased, näiteks Norra

rohkem kui 1000 elektri-Mitsubishist olevat sama juhtunud vaid ühe autoga.

Esimese hooga kahtlustati akuhädade süüdlasena kiirlaadijaid, kuid Mitsubishi kinnitusele ei mõju kiirlaadimine aku elueale ega tervisele.

„Tungivalt soovitatav on kuus vähemalt kord või kaks laadida akut tavaladijaga. Kiirlaadija laeb aku kõiki elemente võrdselt ehk mõni rohkem tühjenenud element ei saagi lõpuni täis. Tavaladija kulutab rohkem aega, kuid see-eest täidab kõik 88 elementi korralikult lõpuni,” ütles Born.

Born selgitab, et põhimõtteliselt saab akul vahetada ka vigaseid elemente, kuid Silberautol pole veel selleks vajalikku väljaõpet ja eritööriistu, seetõttu vahetati tehasega kokkuleppel akud tervenisti ära.

Pole välistatud, et akuvahe-tusi tuleb veel, sest Mitsubishi kinnitusel ei ole võimalik tuvastada, kui palju vigaseid akusid on autodele paigaldatud. Lisaks ei tulnud seni avastatud vead välja kohe ja korraga, vaid eri aegadel. Mitsubishi esindaja kinnitusel kõrvaldatakse kõikvõimalikud vead kiiresti. ● **EPL**

CIRQUE DU SOLEIL

KINGI JÕULUKINK, MIS EI MAHU KARPI

Salapärane ja lummas tiiptasemel akrobaatiline vaatamäng kogu perele

ALEGRIA

DIRECTED BY FRANCO DRAGONE

3.-6. APRILLIL 2013
Saku Suurhallis

Osta pilet juba täna Ticketprost

www.fbi.ee / www.cirquedusoleil.com

AMETLIKUD SPONSORID: INFINITI, xerox

MEEDIAPARTNERID: STAR, SKY, DELFI, SOLARIS HINO

KORRALDAB: RST

Photo: Al Sab, Costume: Dominique Lemaux © 2001 Cirque du Soleil
Alegria and Cirque du Soleil are trademarks owned by Cirque du Soleil and used under license.

Rebassidrik tõi kohale kuulsa Rootsi linnuvaatleja

Reportaaž

Anna-Liisa Villmann
reporter

Haapsalust sai tänu rebassidriku külaskäigule Euroopa linnuvaatlejate populaarseim detsembrikuine sihtkoht.

Veepuhastusjaama aia taga on harilik raagus põõsastik ja lumehanged. Seal elavad sõbralikult koos muststrästad, punarinnad ja tihased. Nende värskeim seltsiline on üksik rebassidrik. Pealtnäha harilik värvuline, aga Euroopa mõistes superstaar. Kaheteist päeva on ta jäänud üle 80 inimese kaamerasilma ette. Siit on tehtud üle 10 000 foto. Kohale on tulnud Soomest, Lätist, Hollandist ja Suurbritanniast.

Viimased külalised saabusid eile hommikul Rootsist. „Sõitsin mitusada kilomeetrit Stockholmi, et esimese lennu peale jõuda. Haruldane lind võib iga hetk kaduda, tema nägemises ei saa kindel olla. See on riskantne värk,” lausub bongar (linnuhuviline, kes käib teistelt saadud info põhjal mõnda haruldast lindu vaatlemas) Bosse Carlsson. Lääne-Palearktise [Euroopa, Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida regiooni] liigikogujate edetabelis on ta 780 linnuga maاندunud kümnendale kohale. Rebassidrik saaks järjekorranumbri 781.

Tema eelmine haruldase linnu vaatlus ebaõnnestus. Rootsist tiirutas kolm päeva tabamatult sealmail esimest korda nähtud ameerika kaljupääsuke. „Teda jälitas 50 inimest. Me ei saanudki head fotot, enne kui raudkull sõi pääsukese ära. Head ründepildid küll, aga tahaks eluslindu

Kaks oma ala ehk bongarluse maailmatasemel tipptegijat Bosse Carlsson (vasakul) ja Ingvar Torsson jahtisid eile Läänemaa hangede vahel fanaatiliselt meile ootamatult külla saanud rebassidrikut.

Foto: Siim Lövi

EDETABEL

Maailmaklassi linnuturism

Haapsallu eksinud rebassidrikut on viimasel nädalal külastanud Euroopa aktiivsemad sportlikud linnuvaatlejad. Edetabelikoht näitab Euroopat, Lähis-Ida ja Põhja-Aafrikat hõlmavas Lääne-Palearktikas nähtud linnuliikide arvu.

- Richard Bonser (Inglismaa) – 1. koht (805 liiki)
- Ernie Davis (Inglismaa) – 3. koht (800 liiki)
- Andy Clifton (Inglismaa) – 4. koht (797 liiki)
- Chris Batty (Inglismaa) – 5. koht (794 liiki)
- Bosse Carlsson (Rootsi) – 10. koht (781 liiki)

Allikas: <http://www.netfugl.dk>

tabada. Ma pole enne näinud nii palju mehi nutmas,” lausub Carlsson.

Ka tema kaaslane, 712 linnuliiki kirja saanud Ingvar Torsson on murelik. Vaatlused võtavad harilikult poolteist tundi kuni kaks päeva. „Kui lindu ei leia, läheme õlut jooma. Iseasi on see, kas tähistame või uputame kurbust,” naljab ta.

Linnuvaatleja raske töö

Rootsi on meeste sõnul hea linnuvaatluskoht. Eestisse jõuti esimest korda. „Teil on haruldased linnud, aga vähe vaatlejaid. Harulduse tabamine tähendab rasket tööd. Pead tundma värvi ja mustri järgi, kes on Euroopas võõras. Meil on 20 000 tasemel linnuvaatlajat, teil vahest paarikümmend,” lausub Carlsson. 57-aastase staažiga bongar oskab enda hinnangul 10 000 linnuliiki

gist vähemalt tuhat näo järgi ära tunda.

„Vaatlus on elustiil. Alguses on sul ainult binokkel, aga hiljem kulutad kogu raha hobile. Kuid me oleme ikkagi amatöörid, mitte teadlased,” märgib Carlsson. Linnuvaatlusel on neil abiks kummikud, soojad riided, binokkel ja tipptasemel fototehnika. Rebassidrik on vastutulelik ja näitab end pea minutiga. Järgneb juubeldamine.

Rootslased kavatsevad päikeseloojanguni pausita paigale jääda, et võimalikult hea foto saada. „Esimesel uurijal on eriti oluline korralik pilt saada. Meie teeme seda juba enda lõbuks. Aga lindu ei tohi häirida,” lisab Carlsson. Rebassidrik kaob põõsasse.

Sellise tähelepanu osaliseks pole Läänemaa linnuklubi juhataja Tarvo Valkeri sõnut-si siinmail saanud ükski tiivu-

line. „Praktiliselt iga päev käib keegi teda jälgimas, järgmiseks belglased ja sakslased. Olen paarikümmend korda käinud linnuvaatlejalte giidiks kaasas, aga enam ei viitsi,” nendib ta. Linnakodanikudki käivad tema käest küsimas, et kus see põnev lind on. „Vaadatakse tähelepanelikult õues ringi. Juba kolm inimest helistasid, et leidsid oma aiast ka rebassidriku,” lisab Valke.

Põhja-Ameerika asukast lind leiti Euroopas alles kolmandat korda. ●

Vaata videot digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Nutitelefoni omanikud, vaadake videot

Sookured pagesid Ungarist Tuneesiasse

Üllatus

Sügisel satelliitsaatjatega ränduuringuks luubi alla võetud viiest noorest sookurest kaks eluga pääsenud lindu otsustasid hiljuti võimust võtnud lume ja miinuskraadide tõttu Kagu-Ungarisse jäänud peatuskohast üle Vahemere Tuneesiasse lennata.

Ornitoloog Aivar Leito rääkis, et esimesena pages Kesk-Euroopasse jõudnud talve eest tema kodukohast ehk Jõgevamaalt Juula külast pärit kurg Juula2. Nädala hakul uurijatele saabunud andmed näitasid, et oktoobri keskpaigast Ungaris toimetanud Juula startis Tuneesia poole detsembri algul ja nimega Ahja2 tähistatud kurg otsustas samale teekonnale asuda laupäeval.

1500 kilomeetrit päevas

Leito viitas, et üllatusliku rännuhüppe mustale mandrile teinud Juula2 läbis sööstlennul üle Serbia, Aadria mere, Itaalia ja Vahemere ööpäevaga ligikaudu 1500 kilomeetrit, samas kui viimaste asukohapunktide järgi Sitsiilia saare põhjarannikule jõudnud kure Ahja2 rännutempo küündis 1000 kilomeetrit ööpäevas.

Leito märkis, et eelmisel neljapäeval Tuneesias teada olevasse sookurgede talvitumiskohta jõudnud kurg Juula2 läheb meie linnu-uuringute ajalukku kui esimene jälgimisseadmega sookurg, kes on mööda nn Kesk-Euroopa rändeteed eluga Aafrikas asuvasse talvitumiskohta jõudnud. ●

Ulvar Käärt

Täna Delfis: Millised on omasteholdajate karmid katsumused Eesti igapäevaelus?

NUKU teatris on PILETIPÜHAD!

NUKU
TEATER MUUSEUM KESKUS
LAI 1 - TALLINN
www.nuku.ee

Kingi oma armsatele teatrielamus, sest piletipühade puhul on 13.–16. detsembrini kõik NUKU teatri 2013. aasta piletid müügil

30–50% soodsamalt!

- Soodustus kehtib kõigile NUKU etendustele ja kinkekaartidele.
- Sooduspiletid ei broneerita.
- Piletite ostmisel kehtib vaid 1 soodustus korraga, st kasutada ei saa sooduskaarte.

Sooduspiletid on müügil NUKU kassas ja Piletilevi müügipunktides.
Info ja mängukava: www.nuku.ee

40% NII HEA PILET!

35% NII HEA PILET!

45% NII HEA PILET!

30% NII HEA PILET!

Tallinnas Mahla tänav 67 asuva kortermaja elanikud pole Elektrilevi tegevusetuse tõttu saanud endale meelepärast elektrimüüjat valida.
Foto: Tanel Meos

Elektrilevi viivitus ei lubanud elanikel elektrimüüjat valida

Vabaturg

Võrgulepinguta korteri-omanike sundseis: valida Eesti Energia või kasutada kallimat üldteenust.

Ulvar Käär
ulvar.kaart@epl.ee

Seda, et elektrituru avanemine ei pruugigi kõigile valiku vabadust tuua, näitab äsja Tallinnas Mahla tänav 67 korteriühistus ilmnunud probleem.

„Elektrilevi vahetas meie maja elektriarvestid kahetariifsete arvestite vastu juba juulikuus ja võrguhaldur lubas kohe kõikide korteritega ka võrgulepingud sõlmida, kuid sellega pole seni hakkama saadud,“ rääkis Mahla 67 elanik Annika Grauberg.

Grauberg kirjeldas, et kuna ka oktoobris polnud lubatud lepingust kippu ega kõppu, võttis ta Elektrilevi võrguhalduriga ühendust. Töö lubas, et kuu lõpuks on leping olemas.

Nii ei läinud. „10. detsembril, kui oli viimane päev sõlmida vabaturulepingut, proovisin veel kord võrguhalduriga ühendust võtta, kuid tulutult.

Lõpuks helistasin Eesti Energiasse, kust vabandati viivitust suure töökoormusega ja lubati, et 13. detsembriks tehakse lepingud valmis,“ viitas Grauberg. „Kuid siis on juba liiga hilja, et sõlmida leping mingi teise pakkujaga. Inimesed pandi sundolukorda, kus valikuks on Eesti Energia vabaturu pakettid või siis kallima üldteenuse kasutamine.“

Mahla 67 korteriühistu oli nimelt otsustanud elektri ühisostust loobuda ja iga korteriomanik pidi ise endale meelepärase elektripaketi otsima. Kuid valiku vormistamiseks oleks pidanud olemas olema võrguleping. Grauberg leidis, et selle viivitusega piiras riiklik võrguettevõtte nii tema kui ka teiste korteriühistu liikmete lepinguvabaduse põhiõigust.

Töötajad lahkusid

Elektrilevi kommunikatsioonispetsialist Kaarel Kutti tunnistab probleemi. „Tegemist on kahetsusväärse juhtumiga, kus mitme töötaja lahkumise tõttu tekkis kommunikatsiooniprobleem, mistõttu ei ole Mahla 67 korteriomanikega suudetud mõistliku aja jooksul vormistada eraldi

võrgulepinguid,“ kostis Kutti, oskamata öelda, kas sarnaseid juhtumeid on kuskil veel ette tulnud. „Elektrilevi vabandab tekkinud segaduse pärast.“

Kutti viitas, et tänaseks on kokku lepitud, et korteriomanikega võrgulepingu sõlmimiseks võetakse uued kontrollnäidud 13. detsembril ning detsembri lõpus või hiljemalt jaanuari alguses on võimalik kõigil võrguleping sõlmida. ●

KOMMENTAAR

Ministeerium: pahameel on õigustatud

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi nõunik Rasmus Ruuda märkis Mahla 67 korteriühistuga juhtunud kommenteerides, et selle maja rahva pahameel on õigustatud ja loodetavasti võrgufirma lahendab probleemi kiiresti. „Tundub, et antud olukorras on olnud töökorralduslikud probleemid: turu avanemise tõttu oli taolisi soovijaid päris palju,“ tähendas Ruuda.

Riigikogu võttis tuleva aasta eelarve eile vastu

Seadus

Riigikogu võttis eile kolmandal lugemisel vastu valitsuse algatatud 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu. Lõpphääletusel hääletas riigieelarve poolt 55 saadikut ja vastu oli 37 saadikut. Erapooletuid ei olnud.

Demokraatide ühendus ei toetanud riigieelarve vastu-

võtmist ja leidis, et eelarvesse planeeritud tulud ei kata sinna kirjutatud palgatõusulubadusi.

Eelarve vastu hääletasid ka Keskerakonna ja SDE saadikud. Sotsid põhjendasid oma vastuseisu sellega, et valitsusliit lükkas tagasi sisuliselt kõik ettepanekud, mis oleksid muutnud eelarve paremaks. Keskerakonna fraktsiooni esi-

mees Kadri Simson rõhutas, et 2013. aasta riigieelarve suurim puudus on elektri hinna tõusu leevendamata jätmine. Simson lisas, et võitlus odavama elektri pärast jätkub ja Keskerakond esitab juba homme riigikogule vastava eelnõu.

Eelarve tuludeks on umbes 7,5 miljardit eurot ja kuluudeks umbes 7,7 miljardit eurot. ● Delfi

Telli nüüd Eesti Päevaleht!

Võida 3 x 1000 € väärtuses kodusisustust Kaubamajast!

Kõik Eesti Päevalehe Kodupaketi ja Äripaketi praegused tellijad saavad samuti loosimistele registreeruda.

Telli ja registreeru:

epl.ee/kodu

Kodupakett sisaldab:

- Eesti Päevaleht E–R
- Uus laupäevaleht LP
- Eesti Päevaleht ja LP digilehena

Kiirusta! Järgmine loosimine juba 19. detsembril.

●●● Eesti Päevaleht

Lisainfo: klienditugi@lehed.ee või 680 4444

PÖLLUMEESTE TEENISTUS

Eurostat avaldas eile esmase hinnangu põllumeeste sissetulekute kohta 2012. aastal. Keskmiselt suurenesid need EL-is ühe protsendi võrra, aga Eestis näiteks 9,1 protsenti. **EPL**

PAAVST HAKKAS TWITTERIT KASUTAMA

Katoliku kiriku pea, paavst Benedictus XVI avas nädalapäevad tagasi oma ametliku Twitteri-konto. Eile postitas ta ka oma esimese säuts-läkituse. „Kallid sõbrad, mul on hea meel võtta

teiega ühendust Twitteri kaudu. Täna teid lahke vastuvõtu eest. Önnistan teid südamest,” seisis usujuhi avasissekandes. Paavst säutsus aadressil: twitter.com/Pontifex. **EPL**

PÕHJA-KOREA LASI VÄLJA KAUGMAARAKETI

Põhja-Korea üllatas kolmapäeval rahvusvahelist kogukonda, lastes välja kaugmaaraketi. Mõni päev varem oli ta ise mõista andnud, et raketit start lükatase edasi. Režiimi teatel oli

ettevõtmine edukas ja satelliiti, mida raketit kandis, viidi määratud orbiidile. Paljud riigid peavad raketit väljalaskmist ballistilise raketit tehnoloogia katsetuseks. **Delfi**

Egiptuse uus põhiseadus: lõpuks on aluseks ikka šariaat

Konstitutsioon

Egiptusest ei saa islami-vabariiki, kuid kriitikute arvates upitatakse riiki siiski usulistele alustele.

Kaivo Kopli

kaivo.kopli@ep.ee

Hoolimata uue põhiseaduse ja president Mohammed Mursi vastastest igapäevaseks muutunud meeleavaldustest, kiidetakse konstitutsioon ilmselt laupäevasel referendumil heaks.

Uues põhiseaduses, seni küll veel eelnõus, on säilitatud eelmise, 1971. aastal kehtestatud ja Hosni Mubarak'i kukutamise järel peatatud põhiseaduse sõnastus islami rolli kohta riigis: seadusandluse peamiseks aluseks on šariaadi põhimõtted. Kuid lisatud on klausel, et šariaadi põhimõtted peavad olema kooskõlas tunnustatud sunni-muslimi koolkondade doktriiniga, ning on määratud ainus institutsioon, mis šariaati tõlgendab – al-Azhari mošeeülikool, mida peetakse üheks sunniitide respektitumaks uurimis- ja õppekeskuseks.

Takistab nüüdisaegsust

Tõsi küll, al-Azhari õpetlaste arvamused ei ole siduvad, kuid nagu osutavad kriitikud, piiravad sellised sätted kohtunike otsustusõigust ja takistavad neid šariaati tänapäevase tõlgendamast. Teisisõnu kaldub rõhuasetus tsiviilõigusest eemale ja tugineb varasemast rohkem usulistele põhimõtetele.

Põhiseaduses on punkt, mis tagab arvamuse- ja väljendusvabaduse, kuid puuduvad sätted, mis näitaksid, millal ja mil moel seda vabadust piirata võib. Kriitikute arvates oleks

seada vaja, et tagada võimalike piirangute selgus ja kitsus. See-eest on lisatud klausel, mis keelab otsesõnu prohvetite solvamise, ja veel üks punkt, mis keelab ka üksikisikute solvamise. Mõlema sõnastus on piisavalt laialivalgud, et võimaldada sõnavabaduse piiramist ja kohtu alla andmist.

Piiratud on ka usu- ja usuliste toimingute vabadust, mille tagas eelmine põhiseadus, kuigi sellest tegelikult päris kinni ei peetud. Uues põhiseaduses lubatakse usuvabadust ainult islamile, kristlusele ja judaismile.

Naiste õiguste kohta oli eelnõu varasemas versioonis veel punkt, et naiste võrdsus on tagatud, kuni see ei lähe vastuollu islamiseadustega. Kuid lõppversiooni ei jõudnud see

Paragrahvis, millega keelatakse diskrimineerimine, ei mainita üldse sugu.

üldse. Paragrahvis, millega keelatakse diskrimineerimine, ei mainita üldse sugu ega mingit muud diskrimineerimise alust. Lihtsalt tõdetakse, et kodanikud on seaduse ees ning oma õigustes ja kohustustes ilma diskrimineerimata võrdsed. Osa inimõiguslasi on arvamused, et selline avar sõnastus on parem, sest ei piira diskrimineerimise määratlust, teiste arvates kahjustab see eriti just naiste õigusi.

See-eest mainitakse naisi otseselt paragrahvis, mille järgi peab riik hoidma tasakaalus naise perekondlikud kohustused ning töise ja avaliku elu. Kriitikute meelest annab see riigile võimaluse sekkuda naiste õigustesse: näiteks saaks keelata naisel reisimise, sest ta

Egiptlanna eile Jordaania Egiptuse saatkonnas põhiseadusreferendumi eelhääletusel
Foto: AFP/Scanpix

ei saa sel ajal täita oma kohustusi pere ees.

Põhiseadus paneb riigile kohustuse säilitada perekonna tõeline loomus ning kaitsta eetikat, moraali ja avalikku korda. Human Rights Watch on osutanud, et selline sõnastus võimaldab taas kodanikuvabadusi piirata. Seda enam, et põhisea-

duse järgi on selles nimetatud õigused ja vabadused tagatud seni, kuni need ei lähe vastuollu põhiseaduse põhimõtetega. Niisiis näib, et perekonna tõeline loomus, eetika, moraal ja avalik kord on tõstetud kõrgemale põhiõigustest ja kodanikuvabadustest, järeldeb inimõigusorganisatsioon. **●**

VASTASED

ElBaradei: ajaloo prügikasti see uus põhiseadus

Pärast presidendi võimu tugevdavat dekreeti ja enne kiirustades korraldatud põhiseadusreferendumit on Egiptuse opositsioon suutnud mõnevõrra oma ridu koondada ja moodustada Rahvusliku Päästerinde, mille eestkõneleja Mohamed ElBaradei sõnul kuulub põhiseaduse eelnõu ajaloo prügikasti.

Eelnõu koostamiseks moodustati nii ilmalike ja usulist kui ka liberaalsete ja konservatiivsete jõudude esindajatest asutav kogu, milles said siiski ülekaalu islamistlikud muslimivennad. Viimastel kuudel ei osalenud enamik ilmalikke, liberaale ja kristlasi asutava kogu töös.

Endine ÜRO aatomiaenergiaagentuuri peadirektor ElBaradei väidab, et põhiseaduse eelnõu ei kaitse adekvaatselt naisi, väljendusvabadust ja usuvabadust, ning kinnitab, et samal arvamusel on vähemalt pool rahvast. See, et president Mursi keeldus rahvahääletust konsensusse saavutamiseni edasi lükkamast, on ElBaradei sõnul sulgenud ukse igasuguseks dialoogiks.

Ligi kümnendikku Egiptuse elanikke ühendav kopti-kristlaste kirik on teatanud, et hääletamisele pandav põhiseadus esindab ainult islamiste, kes on selle koostanud. Kirik ei ole siiski kutsunud üles referendumit boikottima. Ka ElBaradei on öelnud, et vajaduse korral minnakse referendumile, et eelnõu läbi kukutada. Aga kui see läbi läheb, jätkatakse võitlust, lubas ElBaradei.

Kreeka majanduses ilmnevad kasvuid

Võlakriis

Ateenast tulevate halbade uudiste sekka on tekkinud märke, et Kreeka majandus hakkab reformidele natuke reageerima.

Kreeka keskpanga viimases majandusülevaates ei ennustata kuuendat aastat majanduslanguses elavale riigile suures plaanis küll veel midagi head. „Majanduse kohanemise programmi elluviimise eeldusel kahaneb Kreeka SKT 2012. aastal pisut üle 6% ja 4–4,5% 2013. aastal, kuid jõuab kasvupoolele 2014. aasta jooksul.”

Kuid tundub, et ikka veel nukra pealispinna all toimub pööre. Nimelt teatas Kreeka statistikaamet, et majanduse kahanemine oli oodatust suurema asemel arvatust väiksem. Riigi kolmanda kvartali majanduslangus tuli kokku 6,9%, enne arvati, et see on 7,2%. Pikalt viirenenud majanduse jaoks on tegemist paljutöotava tõsiasjaga. Teise päikeskiirena paistab Kreeka ekspordinäitajate vuhisemine EL-i võrdluses etteotsa.

Võlakirjade tagasiostmine

Ateenale tuli veel häid uudiseid. Eelmisel nädalal välja kuulutatud Kreeka võlakirjade tagasiostu programm ületas samuti ootused. Skeemiga anti Kreekale raha selleks, et osta allahindlusega tagasi oma vanu võlapabereid. Reutersi andmetel sai Kreeka valitsus võlakirjade tagasiostmise pakkumisi kokku umbes 31 miljardi euro väärtuses võla kokkuostmiseks. Ühe euro võla tagasiostmise hinnaks kujunes 30–40 senti.

Arvatakse, et kui see programm edukalt lõpetatakse, võiks Kreeka võlakoores aastaks 2020 langeda 128% kanti SKT-st, mis on lähedal doonorite seadud 124% eesmärgile. **● EPL**

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Mangi ennustused täituvad jälle

» Igor Mang ennustas selle aasta kohta õigesti nii ACTA meeleavaldusi kui ka Reformierakonna rahastamisskandaali.

LOE VEEL:

- » **PEALINNA TASUTA BUSSISÕIT** paneb maainimese närvid proovile.
- » **PÕHJALIK ÜLEVADE** rahvaloenduse andmetest omavalitsuste kaupa.

Sel nädalal
Metsaleht!

EESTI MAJANDUS KASVAB

3%

kasvab Eesti majandus järgmisel aastal keskpinga hinnangul. Eesti Panga prognoosi järgi on mitmed Eesti majandusnäitajad tasakaalu lähedal, kuid kõrvalekalldumine võib toimuda kergesti. **EPL**

PRÜGIKUNINGA TULEK

Eesti Keskkonnateenused (endine Veolia) vaidlustas halduskohtus Ida-Virumaa ärimähe Nikolai Ossipenko seostatud firma Ekoviri võidu oktoobri lõpus väljakuulutatud Tallinna jäätmeveohankel. **Delfi**

TALLINNA TRAMMIHANGE TÜHISTATUD

Riigihangete vaidlustuskomisjon rahuldus esmaspäeval osaliselt Tallinna trammihankes kaotajaks jäänud Šveitsi ettevõtete Stadler Bussnangi kaebuse ja tühistas hanke tulemuse.

Tallinna Linnatranspordi AS teatas novembris, et 4. liinile trammide ostmise hanke võitis Hispaania firma Construcciones y Axiliar de Ferrocarriles. **ERR**

Juhita jäänud Molycorp Silmet avas Sillamäel maailmatasemel labori

Reportaaž

Ann-Mari Nergi
reporter

Sillamäel on suur kõrgtehnoloogiliste ettevõtete kontsentratsioon, rõõmustas firma nõukogu liige Tiit Vähi.

Tänavu Eesti edukaima ettevõtja ja aasta eksportija tiitli pälvinud ettevõtte Molycorp Silmet AS ei asu pealinnas ega isegi selle lähistel, vaid paarisaja kilomeetri kaugusel Sillamäel.

Linnaservas ja kohe Tallinna–Narva maantee ääres asuva ettevõtte tootmishooned ei konkureeri väljastpoolt arhitektuuriahindadele: kompleksi väljanägemine on jäänud truuks Nõukogude ajale. Kuid alates eilest, kui avati 16 miljonit eurot maksma läinud analüüsilabor, paistab juba pärast esimesest uksest sisenemist modernne teaduskeskkond, kus labori 51 töötajat saavad teha kuus ligi 10 000 varasemat veelgi täpsemat analüüsi.

„Nüüd me juba mõõdame ühikuid miljardites, enne seda mõõtsime miljonites ehk meie

toodang on veel tuhat korda puhtam. Ka saadava tulu suurenemine on tuntav, piltlikult öeldes on nüüd võimalik ühe dollari kohta teenida tagasi kümme dollarit,“ ütles ettevõtte juht David O’Brook uhkelt.

Molycorp Silmeti nõukogu liige Tiit Vähi tunnistas, et tal on väga hea meel, kui ettevõtte tunnustusi ja esikohti saab, sest 15 aastat tagasi oli siinne olukord hoopis teistsugune ja lootusetu. „Mul soovitati tol ajal osta kaks buldooseri, millega siin kõik maha lammutada, metall välja võtta ja maha müüa ja teenida metallimüügist raha. Aga õnneks leidsin ma, et siin on ikka oluliselt rohkem võimalusi. Sillamäel on täna üleüldse kõrgtehnoloogiliste ettevõtete kontsentratsioon suur ja piirkond on väga kiirelt arenenud,“ rääkis Vähi Eesti Päevalehele.

Ainult Hiina ja Sillamäe

Haruldasi metalle ja muldmetalle suudab Molycorp Silmet nüüd toota ja töödelda erakordselt kõrge puhtusastmega laiaks tootevalikuks, millest sarnast ei olegi maailmas mujal peale Hiina ja Sillamäe. 99% tootmises kasutatavaid materjale ostetakse väljastpoolt Eestit, peamiselt Brasiiliast, USA-st

Tuttuues laboris saab nüüd toota haruldasi muldmetalle erakordselt kõrge puhtusastmega laiaks tootevalikuks.

Foto: Rauno Volmar

99% toodangust müüakse Eestist välja – EL-i, USA-sse ja Jaapanisse.

ja Venemaalt. Samuti müüakse 99% toodangut Eestist välja, valdavalt mujale Euroopa Liitu, USA-sse ja Jaapanisse.

Ettevõtte toodang – haruldased muldmetallid – näib võõrana, kuid on tegelikult kasutusel meie kõigi igapäevaelus.

Autodes, lennukites ja nutitelefonides – elektroonikas ja kõrgtehnoloogilistes rakendustes. Samuti kasutatakse Molycorp Silmeti toodangut näiteks tuuleenergiaturbiinides, laserites, kõvaketastes ja ka kompaktluminofoorlampides. ●

VANGERDUS

Molycorpi kontserni juht vahetub

Sillamäe labori avamisele pidi USA-st saabuma ka Molycorpi juht Mark Smith, kuid vahetult enne seda teatas ta oma tagasiastumisest.

Molycorp Silmeti tegevjuhi David O’Brocki sõnul lahkus Smith nõukogu soovil.

„Firma ei ole enam alustav ettevõtte nagu siis, kui Smith seda juhtis. Nüüdseks on sellest kasvanud tootmisettevõtte, millel nõukogu hinnangul oleks vaja teistsugust juhti, kes firmat nüüd edukalt edasi juhiks.“

Smith alustas Molycorpis tööd 2008. aasta oktoobris ja tema hooleks oligi firma maailmas tutvustamine. Nüüd võtab ettevõtte ajutise juhtimise üle Molycorpi aseesimees Constantine Karayanopoulos. Pärast Smithi tagasiastumist langes börsiettevõtte aktsia hind järsult.

Tarbijakaitse lubab nüüd ettevõtjatel klientidelt paberarvete eest raha nõuda

E-riik

Tarbijakaitseamet muutis ettevõtjate surve varasemat seisukohta, et arved tuleb saata tasuta.

Andres Reimer

andres.reimer@ep.lee

Ettevõtjad saavutasid kaabelsidefirma Starmani eestvedamisel septembris tarbijakaitse murdumise, kes tunnistas, et Eestis pole ühtegi seadust, mis keelaks kliendilt paberarve esitamise eest lisatasu nõudmist.

„Samas me ei kiida paberarvete tasuliseks muutmist heaks inimestele, kellel pole võimalust e-arvete saamiseks ja otsekorralduslepingute sõlmimiseks,“ ütles ameti osakonnajuhataja Hanna Turetski-Toomik. „Nemad peaksid hea

tava kohaselt paberarved tasuta saama.“

Alles mullu augustis väljendas tarbijakaitseamet kindlana tundunud seisukohta, et Eestis kehtivate seaduste mõttes ei tohiks kauba müümise või teenuse osutamise eest paberarvete esitamist tasuliseks muuta. „Ostmist tõendava dokumenti esitamine on kaupleja seadusest tulenev kohustus ning on kauba müümise ja teenuse osutamisega lahutamatult seotud kohustus/kulutus,“ kirjutas amet Eesti omavalitsusliitudele saadetud kirjas. „Eeltoodu tõttu ei saa ka paberarve esitamist pidada lisateenuseks ega -hüveks, mida tarbijale pakutakse ning mille eest saaks eraldi tasu nõuda.“

Tarbijakaitse meelemuutuse ajendasid Turetski-Toomiku kinnitused paar kuud kestnud

DIGILÕHE

Internetita jääb inimene hätta

Tarbijakaitseameti uus seisukoht jätab kaitseta interneti ja arvutita vanurid. Inimesi, kellele teenused on interneti puudumise tõttu kättesaamatud või lähevad hoopis rohkem maksma, elab Eestis ligi 290 000. E-riigi ideoloogiat näitab meid küll eesrindliku riigina, kuid muudab tõrjutaks suure osa elanikke, kes ei oska oma rahaasju veebis korraldada. Seni ei pakuta turul nn pensionäriarvutit, mis sarnaneks kasutusmugavuse vanuritele loodud suureklahvliste mobiiltelefonidega.

lähirääkimised Starmaniga. „Paberarve on seotud kuludega ja meie arvates on ebaõiglane lasta maksta enamusel kinni väiksema osa eelistused saada arve kulukamal ja keskkonda koormaval kujul,“ ütles Starmani turundusdirektor Indrek Ild. „Oleme teinud arvutuse, et iga aasta langetatakse umbes Kadrioru pargi suurune hulk metsa, kui kõik Starmani kliendid valiksid paberarve.“

Paberarvet eelistab veerand Starmani kliente, kes maksavad iga arve eest 50 senti, millega kaetakse trükkimise, pakkimise ja postitamise kulu. Samuti pakub ettevõtte klientidele tasuta e-arvet, kliendi soovil kontoris paberarve tasuta väljatrüki ja 10-sendist SMS-teavitust.

Tarbijakaitseameti varasem, arvete tasujaid soosiv seisukoht oli vastus Eesti linnade liidu ja maaomavalitsuste liidu järelepärimisele, kes soovisid arvamust prügiveofirmade tasuliste paberarvete kohta. „Kohalikud omavalitsused võivad oma korraldatavate hange tingimustesse panna nõude, et paberarved tuleb saata tasuta, teenuse hinna arvelt,“ lisas Turetski-Toomik. ●

EESTI POSTMARKIDE VÄLJAANDMISE PLAAN

2013

31. jaanuar	Tuletorn – Kiipsaare	1 mark
8. veebruar	Hiina uus aasta	1 mark
22. veebruar	Lipumark	1 mark
7. märts	Aasta lind – nurmkana	1 mark
2. aprill	Eesti esimene satelliit	1 plokk
12. aprill	Rahvarõivad – Karja ja Kihelkonna	2 marki
25. aprill	Jäälõhkaja Tarmo 50	1 mark
2. mai	EUROPA – postisõiduk	2 marki
8. mai	Kuressaare 450	1 mark
28. mai	Eesti Vabariigi riigipead – Kaarel Eenpalu 125	1 mark
6. juuni	Eesti fauna – nirk	1 mark
24. juuli	Kirik – Võru Katriina kirik	1 mark
3. august	Kultuuripärandi aasta	1 plokk
23. august	MM Finn klassis	1 mark
6. september	Estonia maja 100	1 mark
12. september	Eesti seened	1 mark
7. oktoober	Raimond Valgre 100	1 mark
13. november	Regulaarseid postiteenuseid Eestimaa 375	1 mark
14. november	Eesti Vabariigi riigipead – Ado Birk 130	1 mark
15. november	Kunst – EKM kullafond	1 mark
22. november	Jõulud	2 marki
20. detsember	Eesti Vabariigi riigipead – Jaan Tõnisson 145	1 mark

Standardmargid vastavalt vajadusele

Täpsem informatsioon koduleheküljel
www.post.ee

●●● Eesti Päevaleht

Vähiravist loobuv patsient riskib eluga

Vähiravi

Patsiendid ei tohiks loobuda teaduspõhisest vähiravist posijate ja esoteerikute kasuks.

Kaire Talviste
kaire.talviste@epl.ee

Vähi minemapeletamiseks on tammekooretee joomine üks leebemaid variante. On neid, kes teevad endaga urinoterapiat ehk siis joovad enda uriini, mõned tarvitavad petrooli-segusid, jne. Onkoloog Indrek Oro sõnul on alternatiivmeditsiini arsenal võimas ja tema ei imesta ühegi meetodi üle, sest inimeste fantaasia on piiritu.

Dr Oro sõnul oli see probleem aastate eest isegi aktuaalsem, ent ega n-ö targad ja abistajad ole ka praegu kuhugi kadunud. Enamik patsiente pelgab oma arstile tunnistada, miks loobutakse teaduspõhi-

sest ravist. Ühel päeval on patsient lihtsalt arstide vaateväljast kadunud.

Inimesed, nende olukorrad ja ka ravitsejad on erinevad, seepärast ei saa kõiki ühe vitsaga lüüa ja rumalaks tembeldata. Dr Oro mõistab eriti neid, kellele meditsiin enam lootust ei anna. Ta ei välista, et käitaks äärmuslikus olukorras ise samuti. Samal ajal on neidki, kes julgevad alternatiivmeditsiini kohta arstilt nõu küsida ja sel teemal arutleda.

Alternatiivmeditsiini suurim oht on see, et haigele jagatakse katteta lubadusi ja oma tegevuse eest ei võeta vastutust. Posijate lubadusi võivad uskuma jääda ka intelligent- sed inimesed. Dr Oro toob varasemast praktikast näiteks muusiku, kellel posija soovitas vähiraviks ühte kassetti kuulata. Sealt ei pidanudki mingit häält tulema, küll aga ravivaid laineid. Nii see õnnetu istus,

kuulas vaikust ja kasvas oma vähki. Lõpuks jõudis ta tagasi arstide juurde, sest mõistis, et teda oli tüssatud. Tema ahas- tus oli suur, kui ta kuulis, et tema ravi on lootusetult hil- jaks jäänud.

Lauslollus õnneks väheneb

Sageli tulevadki patsien- did tagasi, kui mõistavad, et pimedas ruumis istumi- ne neid terveks ei tee. Siis on aga meditsiin juba jõue- tu. „Eks sellistes hetkedes

maks ja et lauslollust koh- tab üha vähem.

Hirm on dr Oro meelest peamine põhjus, miks mediti- siinisteenustest loobutakse. „Ega vähiravi pole ju mingi spaaprotseduur. Ravimitel on ebameeldivad kõrvaltoimed.”

Situatsioonide erinevusest annab aimu seegi, et äsja aru- tas dr Oro konsiiliumis vähki haigestunud jehoovatunnista- jast noormehe juhtumit. Noor- meest tuleb opereerida, ent too on kategooriliselt vastu selle- le, et talle kantakse operatsiooni käigus üle võõrast verd. Samal ajal ei saa nõuda üheltki ar- stilt nii riskantse löi- kuse tegemist ilma vereülekan- de või-

Ühel patsiendil soovitas posija vähiraviks kodus ühte kassetti kuulata.

maluseta. Noormehe aitamiseks pakuvad arstid nüüd sel- list võimalust, et operatsiooni käigus kogutakse kokku noor- mehe enda lekkiv veri ja kan-

Põhja-Eesti regionaalhaigla onkoloogid dr Helis Pokker ja dr Tiit Suuroja

Foto: Sven Arbet

Eagle Visionis nüüd eriti HEAD HINNAD!

Prilliraamid -25% kuni -50%

Uduvastase kattega Tokai prilliklaasid -25%

Essilor Physio progresseeruvad prilliklaasid -25%

Päikesepillid -30%

TALLINN
Pärnu mnt 10
telefon 627 0110
E-mail: parnumnt@eagle-vision.ee

Endla 12
telefon 662 1150
E-mail: endla@eagle-vision.ee

Paldiski mnt 102 (Rocca al Mare kaubanduskeskuse 1. korrusel)
telefon 665 9105
E-mail: rocca@eagle-vision.ee

TARTU
Tasku keskus, Turu 2
telefon: 733 3938
E-mail: tartu@eagle-vision.ee

Lõunakeskus, Ringtee 75
telefon: 731 5638
E-mail: lounakeskus@eagle-vision.ee

RAKVERE
Põhjakeskus, Tõrremäe
telefon 326 0500
E-mail: rakvere@eagle-vision.ee

PÄRNU
Rüütli 39
telefon 445 1900
E-mail: parnu@eagle-vision.ee

Kaubamajakas, Papiinidu 8/10
telefon 445 5979
E-mail: kaubamajakas@eagle-vision.ee

EAGLE VISION
Elu on vaatamist väärt
www.eagle-vision.ee

spa hotell
Laine

Aastavahetus spaahotellis Laine!

Kutsume Teid koos meiega vastu võtma aastat 2013!

Aasta viimasel õhtul katame Teile restoranis Blu Holm külmade ja soojade roogadega rikkaliku laua ja pakume pokaali kihisevat vahuveini.

Tantsuks mängib ansambel
Justament
Õhtujuht **Artur Raidmets**

1-öoline aastavahetuspakett (31.12.12–01.01.13)

al. **130€**/1 in

2-öoline aastavahetuspakett (30.12.12–01.01.13)

al. **180€**/1 in

Lõögastav aastavahetuspakett (28.12.12–01.01.13)

al. **235€**/1 in

Täpsemad pakettide sisud leiame meie koduleheküljelt **www.laine.ee**

Info ja broneerimine: Spa hotell Laine, Sadama 9/11, Haapsalu. Tel. 472 4400 (24h), info@laine.ee

takse see talle tagasi. Sellega kaasneb aga risk, et ühes verega kantakse organismi tagasi ka kasvajakarakud.

Ravi tuleb vastu võtta

Eesti vähiliidu meditsiininõustaja Tiit-Liis Tigane kinnitab, et aastast on ikka vähemalt üks inimene, kes kaob ära ega võta

vastu pakutavat ravi. Aastate eest helistasid nad sellistele patsientidele ja uurisid, miks ravile ei tulda. „Ega nad ei taha tunnistada, et nad alternatiivravi on valinud. Põhjendati sellega, et söidetakse ära ja pole võimalik tulla vms.”

Karjääri algusaastaist meenub talle kaks kahetsusvää-

se lõpuga juhtu, kus meditsiin oleks saanud aidata. Üks rinnavähi diagnoosiga naine loobus ravist ja ütles, et tahab lapse üles kasvatada. Kuigi arstid veensid teda, et selleks peabki ta ravile tulema, eelistas ta uskuda tuttavaid, kes kinnitasid, et operatsioonil minek tähendab surmaotsust.

Teine sama diagnoosiga naine läks aga joonelt sensitiivijuurde. Kui ta hiljem arstide juurde tagasi tuli, oli juba palju väärtuslikku aega kaotsi läinud. „Ta jõudis meile kaugelearenenud vähiga. Teadagi on selle ravi vähem tulemuslik kui algstaadiumis avastatud vähi ravi,” tõdeb dr Tiga-

ne. Mõlemad naised on surnud. „Tahaks kõikidele vähi diagnoosi saanud inimestele öelda, et kindlasti tuleks vastu võtta ravi, mida tänapäeva meditsiin pakub. Vahepeal on olnud suur edasimineki ravige osas. Ka diagnostika on oluliselt täienenud. Inimene, kes endast lugu peab ja tahab elada tervena koos oma perekonnaga, peaks valima selle tee. Ei tasu uskuda kahtlase väärtusega sensitiivide lubadusi. Ebaõnnestumise korral ei võta sensitiiv endale vastutust, vaid ütleb, et ei saanud inimest ravida, sest too oli eelnevalt arstide juures käinud,” kirjeldab dr Tigane.

Mõistlikud posijad

Arstid on ühel meelel selles, et esoteerikute juurde juhatab vähidiagnoosi saanud inimesi hirm. Onkoloog Helis Pokkeri sõnul on mõneti mõistetav, miks inimene usub posijat,

meetodid on läbi uuritud ja korduvalt testitud, enne kui need kasutusele võetakse. Posijate puhul puudub teaduspõhisus ehk teaduslikud uuringud. Me ei saa hinnata nende mõju ega tõhusust.”

Vähiravi on terve süsteem, kompleksne lähenemine, milles kasutatakse erinevas järjekorras ja mõnikord ka korduvalt kirurgiat, kiiritus- ja keemiaraavi. Meditsiinisüsteemis on haige sel perioodil turvatud, ta saab probleemide korral haiglasse pöörduda, onkoloog on vaid telefonikõne kaugusel.

„Oleme posijatega võrreldes halvas olukorras, sest arstidena ei saa me anda inimestele vääraid lootusi. Meid seob eetika, mis tähendab ka oma teadmatuse tunnistamist. Me pole kõiketeadjad ega ka kõikvõimsad. Peame olema ausad iseeni ja patsiendi vastu ning tunnistama seda, mida suudame ja mida mitte,” selgitab onkoloog Tiit Suuroja. Vähiravis on aeg hoolega edasi läinud, uued ravimid on vähem tõsiste kõrvaltoimete ja sageli saab patsient oma rohtusid kodus võtta.

Uued ravimid jõuavad kliinilisse praktikasse ainult seejärel, kui need on edukalt läbinud ka elukvaliteedi uuringud. Järelikult peavad ravimid olema varasematest paremad, ja see tähendab, et elu ilma ravita oleks halvem kui elu selle raviga.

Dr Suuroja sõnul on olemas ka mõistlikud ravitsejad, kes suhtuvad respektiga arstidesse ja ka arstid hindavad nende tuge. „Kui lisaks mitteteaduspõhisele ravile paraneb inimese elustiil ja aktiivsus, siis on see väga tore,” ütleb dr Suuroja. Viimased uuringud näitavad, et inimese elustiil pärast ravi on onkoloogilise lõpptulemuse saavutamiseks äärmiselt oluline. ●

Posijaid ei saa ka vastutusele võtta, sest nende juurde minnakse vabatahtlikult.

kes lubab talle täielikku tervenemist, samal ajal kui arst ütleb ausalt, et võimalused on 50 : 50. „Alati jääb tõenäosus, et haigus tuleb tagasi. Patsient peab olema teadlik sellest, mis ravi teda ees ootab. Meie vaenlane on nii tõsine, et me ei saa rakendada lihtsaid vasturelv. Sel juhul me ei võida seda võitlust. Sestap ei saa me ka rääkida vaid energia kanalite avamisest või välja mõjutamisest,” ütleb dr Pokker.

Talle on oluline selgelt esile tuua peamine erinevus alternatiivsete meetodite ja meditsiini vahel – meditsiin on erinevalt teistest meetoditest teaduspõhine. „Arstidena teame, mida ühest või teisest ravimeetodist oodata. Meditsiin toetub uuringutele, st ravimid ja ravi-

Eesti tervise fond: valige aasta arst!

Hea sõna

Eesti tervise fondi ja portaalil www.arst.ee eestvedamisel valitakse aasta arsti juba 11. korda. Kandidaate saavad esitada kõik aadressil <http://www.arst.ee/et/aasta-arst> 15. detsembrini.

„2012. aasta on Eesti meditsiinile olnud raske,” ütleb tervise fondi juhataja dr Ero Merilind. „Hoolimata keerulistest aegadest on arstide hulgas siiski väga-väga palju neid, kes teevad oma tööd südame ja suure pühendumusega. Siinkohal tahaksingi kõigile patsientidele meelde tuletada, et vahel on üksnes hea sõna see, mis motiveerib oma tööd tegema veel paremini. Kõik ettepanekud ja positiivsed kogemused on oodatud kodulehel www.arst.ee.”

Toimetust kustutab anonüümsed kirjad (ilma perekonnanimeta ettepanekud) ja need hääle lugemisel arvesse

ei lähe. Samalt IP-aadressilt tulnud kirjad võetakse arvesse kui üks ettepanek.

Kandidaatide seast valib aasta arsti žürii, mille koosseisu kuuluvad Evelin Ilves, Põhja-Eesti regionaalhaigla kardioloogiakeskuse teadusjuht professor Margus Viigimaa (*professor Viigimaa palvis hiljuti ka Ungari hüpertensiooni ühingu juubelikongressil kõrge tunnustuse – toim*), rahvusvahelise terviseedenduse assotsiatsiooni asepresident dr Anu Kasmel ja Eesti tervise fondi juhatuse esimees dr Ero Merilind.

Möödunud aastal tunnistati aasta arstiks Ida-Tallinna keskhaigla gastroenteroloog dr Urve Mardna.

SA Eesti Tervise Fond asutati 25. mail 2007. Fondi eesmärk on Eesti rahva tervise areng, aktiivse eluea pikenedamine, tervislike eluviiside propageerimine ja tervisetähe jagamine. ●

Benita

Tipptasemel hooldus ja hoolitsus

Taastusravi & Õenduskodu Benita

- Toetav taastusravi
- Hooldusravi
- Toetatud elamine ja päevahoid eakatele
- Inva- ja seeniorturism
- Ravi- ja lõõgastusprotseduurid
- Rehabilitatsiooniteenus

Hind alates 29 € päeva / inimese kohta majutusele ja täispansionile.

**Küsi nõu telefonil 67 44 600
ja tule majaga tutvuma!**

Taastusravi & Õenduskodu Benita
Niitvälja, 76616 Keila vald, Harjumaa, Eesti
info@benita.ee • www.benita.ee

MMG & RAVIKESKUSED

Kõik
prilliraamid

50%

Nägemise kontroll ja prillide valmistamine ostjale TASUTA!
Vaata lisapakumisi: www.normanoptika.ee

Prilliklaasid
kõikide pinna-
katetega al.
28€
paar

TALLINN, Rävala 6, Tõnismägi 16A, Merimetsa tervisekeskus, Paldiski mnt. 68A; TARTU, Tasku keskus Turu 2; PÄRNU, Rüütli 14, Pärnu keskus Aida 7; KURESSAARE, Kohtu 1, Auriga keskus Tallinna tn 88; HAAPSALU, Karja 7.

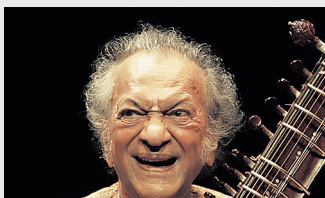
norman optika

SURI MUUSIK RAVI SHANKAR

Sitarimängija Ravi Shankar, keda George Harrison on nime-
tanud maailmamuusika risti-
isaks, suri teisipäeval 92-aas-
tasena. India ragad lääne ini-
mesteni toonud Shankar sündis

pühas linnas Varanasis brahma-
nite perekonnas ja suri San Die-
gos. 1960-ndate oriendivaimus-
tuse laines oli tal palju kuulsaid
järgijaid, nende hulgas Yehudi
Menuhin. **EPL**

ERM TUTVUSTAB RUHNUT

Homme kell 16 avatakse Ees-
ti Rahva Muuseumi näitusema-
jas väljapanek „Ruhnu eraldatud
maailm”, mis tutvustab ühe Ees-
ti kaugema väikesaare iselaadset
ajaloopärandit. **EPL**

SURI OOPERILAUJA GALINA VIŠNEVSKAJA

Menukas Venemaa ooperilaul-
ja ja paljude poliitikute lemmik
Galina Višnevskaja suri eile 86
aasta vanuselt pärast viie aas-
ta pikkust nukrat üksildust, mis
järgnes abikaasa Mstislav Rost-

ropovitši surmale 2007. aas-
tal. Endine staarsopran sai üle
maailma tuntuks, kui ta koos
tšellistist abikaasaga 1974. aas-
tal NSVL-ist välja saadeti. **EPL**

Eesti saja-aastase filmiloo revisjon maandus peo saatel inimeste ette

Kino

Eile sai salasõnast vabaks
internetikülg www.efis.ee
ja rahvas pääses ligi Eesti
rahvusfilmograafia.

Andres Laasik
andresl@ep.ee

Rikkalikult mitmesuguse tea-
bega varustatud andmekogu
räägib meie saja-aastasest fil-
mikultuurist nii põhjalikult,
et lihtsam on leida seda, mida
seal pole, kui seda, mis on and-
mebaasi juba kantud. „Hakka-
me edasiste põhjalike sissekan-
netega minema tänapäevast
ajas tagasi ja viima andmebaasi
hilisiminekis tehtud kõigis
žanrites filme. Suur töö on
teha Tallinnfilmi dokumenta-
listikaga,” rääkis veel tegema-
ta töödest andmebaasi projek-
tijuht Reet Sokman.

Andmebaasi on kantud
Eesti mängufilmid ja sõjaeel-
ne dokumentalistika, viimast
võib andmebaasi vahendusel
muide ka täispikkuses vaada-
ta. Teiste puhul on filmikate-
keid. Visuaalse materjali seast
leiab rikkalikult fotosid, eskiise
ja palju muud. Filmiloo-
jaid loetles andmebaasi pea-
toimetaja Hagi Šein ligi küm-
ne tuhande jagu.

Reet Sokman ja Hagi Šein
ongi loodud andmebaasi risti-
ema–ristiisa. „Kui aastal 2005
kogunes Eesti filmi saja-aasta-
seks saamise tähistamise toim-
kond, siis me vaatasime 12-kõi-
telist koguteost „Suomen

Isegi maiustada ei saa filmiinimesed ilma, et mõtleksid filmile.

Foto: Martin Dremljuga

ANDMEBAASI STATISTIKA

Seisuga 12.12.2012 on Eesti fil-
mi andmebaasis avatud ligi
15 000 filmikirjet

Mängufilm	318
Dokumentaalfilm	1978
Muusikafilm	221
Animafilm	320
Telemängufilm	77
Tudengifilm	409
Õppefilm	80
Tellimusfilm	337
Filmikroonika	8475
Amatöörfilm	834

Seisuga 12.12.2012 on andme-
baasis avatud ligi 9000 filmi-
tegija isikulehekülge

Näitlejad	4500
Režissöörid	900
Produtsendid	450
Stsenaristid	850
Dialoogi autorid	50
Operaatorid	700
Kunstnikud	270
Heliloojad	240
Helirežissöörid	270
Monteerijad	360

kansallisfilmografia”, mis on
maailma parimaid omalaadse-
te seast, ja mõtlesime, kuidas
midagi sarnast siin luua,” mee-
nutas Eesti Film 100 projek-
tijuht Jaak Lõhmus Eesti fil-
mi andmebaasi lähteid. „Kuni
tulid Reet Sokman ja Hagi
Šein ja esitasid oma nägemu-
se elektroonilisest andmebaa-
sist, mis oli suurepärane.” Eile
jõudis see idee tegelikkuseks
avalikkuse ette.

„Me võime olla uhked oma
saja-aastase filmiajaloo üle,”
ütles andmebaasi avamisel
kultuuriminister Rein lang,

kes kiitis tegijate entusiasmi
ja arvas, et head projektid ei
peaks Eesti vabariigis raha
pärast tegemata jääma.

Nagu kallimapoloolne film

Entusiasm on raskesti mõõ-
detav, kuid raha väljendub
arvudes ja andmebaasi seni-
sed kulud moodustavad pool
miljonit eurot. Ehk kallima-
poolse filmi raha. Andmebaa-
si loomist on rahastanud või
mingil teisel moel toetanud
kultuuriministeerium, Eesti
Filmi Sihtasutus, kultuurika-
pital, rahvusringhääling, AS

Filmiloojaid loetles
andmebaasi pea-
toimetaja Hagi Šein
ligi 10 000 jagu.

lepanuväärselt põhjalikud üle-
vaateartiklid filmiinimeste loo-
mingust.

Minister Lang nimetas and-
mebaasi eilset käimalükkamist
kultuurilooliseks suursündmu-
seks. Eesti filmi andmebaas on
üks viimaseid sündmusi Ees-
ti Film 100 ürituste reas. Oma
ülevaatliku ja tagasivaatava
sisu poolest on andmebaasi
avamine väärikas punkt rah-
vusliku filmikunsti suurele
juubelile. ●

Muse: kellad, viled, uued ja vanad hitid

Arvustus

Mart Niineste
muusikatoimetaja

Tegelikult on hea, et
hiigelmuusikaansambel
Muse jõudis Eestisse
enne iseenda tribüüt-
bändiks taandumist.

Olgem ausad: teisipäevane
elamus võinuks vabalt ole-
mata olla. Sest kui sajan-
di hakul esile kerkinud trio
poleks kolme aasta taguse
„The Resistance’iga” mega-
bändide sekka tõusnud ja se-
lele tänavu kunstiliselt elujõu-
list järke „The 2nd Law” tei-
nud, mänginuks Tallinnas üks
nostalgiajääd.

Lavakoosseisus lugudes
olulisel kohal olnud klahv-
pillimängijaga täiendatud kol-
miku esinemine pakkus läbi-
valt pingelist audiovisuaalset

tervikelamust. Kui helipoolt
kandsid suuresti Muse’i vii-
maste albumite lood, mille
vahele pikiti läbimurdepalad,
nagu „Plug In Baby” või „New
Born”, siis visuaalse poole tala
oli poolkaarja ekraanidega
äärastatud lava kohal rippuv
alla-üles liigutatav ekraani-
de püramiid (või UFO-laev?)
projektorite ja laseritega.

Kuigi esimeste lugude
vahel olnud vaiksed ja pime-
dad pillivahetuspausid löid
ohu, et kontsert kujuneb kel-
lade-vilede saatel lugude ära-

Solist Matt Bellamy rääkis vähe, laulis palju.

Foto: Ilmar Saabas

mängimiseks, tõmbas Muse
end esimese kolmandiku jook-
sul kenasti käima. Kui kuulsa-
te bändide puhul on peamine
üks ja küllalt ootuspärane vas-
tusega küsimus – mis järjekor-
ras põhilood ette kantakse –,

siis VJ puhul ei oska küll pak-
kuda, mis toimuma hakkab.
Niisiis kontserdi põnevam
osa oli just visuaalne, sest kui
püramiidi ekraanidele kuva-
tud ruletikuuli pöörlemise-
ga „otsustatud” lõpuloovalik

Muse
KONTSERT

11. novembril
Saku suuhallis
Tulid kokku 1994. aastal Inglismaal,
avaldanud kuus stuudioalbumit.

„Stockholm Syndrome’i” ja
„New Borni” vahel välja arva-
ta, võis Muse’i kavas juba ette
üsna kindel olla.

Emotsionaalset lisaväärtust
andsid ka solisti Matt Bellamy
kätlemised esireaga, eestikeel-
ne tervitus ja hilisem tänusõ-
namäng teemal Estonia – *stoned*
(kivis, kanepi mõju all – M.
N.). Midagi ülemäära spon-
taanset selles ilmselt polnud:
ikkagi järjekordne tuurikont-
sert. Kuid sellest hoolimata või
just selle pärast pakkus Muse
igati kvaliteetse elamuse. ●

PÕLVA SERVITI VÕITIS

Põlvas Mesikäpa hallis toimunud käsipallimeistrivõistluste kohtumise Värskas Originaali ja Põlva Serviti vahel võitis Põlva Serviti tulemusega 39 : 22 (poolaeg 21 : 17). **EPL**

EESTI KOHTUNIK VILISTAB EUROLIIGA MÄNGU

Eesti korvpalliliidu kohtunike koolitusjuht ja FIBA kategooria vilemees Aare Halliko (pildil) teeb täna ajalugu: esimese eestlasena pääseb ta vilistama Euroopa tugevaima korvpalliliiga ehk Euro-

liiga mängu. Kohtuvad Real Madrid ja Union Olimpia. „Olen seda võimalust ammu oodanud ja selle poole sammhaaval liikunud,” lausus Halliko, kes on kohtunikuna tegutsenud 20 aastat. **Basket.ee.**

CURLING'U-NAISKOND A-DIVISJONI LÄVEL

Eesti curling'u-naiskond (Kaja Liik-Tamm, Küllike Ustav, Kristiine Lill ja Maile Mölder) on Euroopa meistrivõistlustel Rootsis Karlstadis taganud alagrupist edasipääsu ja kindlustanud

läbi aegade parima tulemuse. A-divisjoni ehk Euroopa kümne parima naiskonna sekka pääsemine on vaid ühe võidu kaugusel. Esimene poolfinaal toimub täna õhtul. **Delfi**

Gert Kullamäe: minul kui treeneril on häbi

Telegramm

Jüri Butšakov
Dijon, Prantsusmaa

TÜ/Rocki peatreener Gert Kullamäe ütleb, et vahetaks iga kell Eesti meistritiitli edu vastu Euroopas.

„Kaotusel ja kaotusel on alati vahe. Minul kui treeneril on häbi,” võttis Kullamäe Dijoni kesklinnas asuva hotelli nahkses tugitoolis istudes meeskonna hooaja viimase euromängu kokku.

TÜ/Rock kaotas EuroChallenge'i turniiril JDA Dijonile 66 : 89, mis tähendas D-alagrupis viimast kohta, ja hooaja suurim eesmärk – edasipääs vahegruppi – jäi pilvepiiri taha.

Veel mängupäeva hommikul oli kõik võimalik. Meeskond pidi lootma, et Južnõi Himik ei suuda kodus Medianše Gaz Metani võita, ja seejärel polnud teha vaja muud, kui prantslased kodupubliku ees alistada. Himik alistas aga rumeenlased ja purustas tartlaste edasipääsulootused. Rong oli enne TÜ/Rocki ja Dijoni kohtumise avavilet läinud ja masendav pilv saatis kaugele reisinud meeskonda terve kohtumise.

Euroteekonna lõpp

„Eks ma endise mängijana tean, et sellised situatsioonid käivad mängu juurde. Ei suutnud rumeenlased end viimaseks mänguks kokku võtta (Medianil oli edasipääs kindlustatud – toim), ei suutnud ka meie. Eks me ju kõik teadsime, et rong on läinud, gruppist edasi ei saa. Aga treeneri töö ongi selliseid olukordi vältida. Mina sellega hakkama ei saanud,” nentis Kullamäe. TÜ/Rocki ainus ülesanne oli euroteekonnale ilus punkt panna ja seejärel pea püsti koduliiegadele keskendumata hakata. Aga mängumootor ja -tahe vedasid alt.

„Sai rõhutatud, et olenemata sellest, mis toimub Južnõis, peame olema omal tasemel. See oli minu nõudmine ja enda arust ma püüdsin kõik selleks teha. Aga kokkuvõttes ei saanud ma sellega hakkama. Seetõttu on mul treenerina häbi,” tunnistas Kullamäe.

Gert Kullamäe tahtis tõestada, et enamikus eestlastest koosnev meeskond on väärt häid mängu Euroopas. Seekord ei õnnestunud.

Fotod: Jüri Butšakov

Seda viimast minutit, mis me Južnõis mängisime, näen ma unes veel väga kaua.

Eurosari algas TÜ/Rockile valusa 76 : 77 kaotusega Ukrainas Himikule. Kullamäe hinnangul jäi tagantjärele vaadates just selle kohtumise lõpusekunditesse ka edasipääs: „Kui me oleksime Južnõis ühe viske rohkem tabanud, räägiks-

me hoopis teist juttu. Aga see on sport. Arvan, et seda viimast minutit, mis me Južnõis mängisime, näen ma unes ja mõtetes veel väga kaua.”

Meeskonna konarlik teekond jätkus kodusaalis Medianše vastu, kus jäädi napilt alla

68 : 70. Ja kuigi järgmisel kahel kohtumisel suudeti kodupubliku ees Himik ja Dijon suureskooriliselt alistada, lagunes mäng korduskohtumistel Rumeenias ja Prantsusmaal täielikult.

„Minu kui treeneri jaoks on meeletu pettumus, et me alagrupist edasi ei saanud. Meie eesmärk oli ennast tõestada just Euroopas. Panna ennast proovile ja tõestada just selle koosseisuga, kus on enamuses eestlased ja kolm välismängijat, et oleme väärt häid mängu Euroopas. Seda eesmärki nii isiklikus plaanis kui klubi seisukohalt me ei täitnud,” lisas Kullamäe.

Mis saab edasi?

Võrreldes teiste Eesti klubidega on TÜ/Rocki olukord nii koduses meistriligas kui ka

KOKKUVÕTE

EuroChallenge'i turniir
TÜ/Rocki käekäik

Himik – TÜ/Rock 77 : 76
Rock – Gaz Metan 68 : 70
Rock – Dijon 74 : 62
Rock Himik 94 : 77
Gaz Metan – Rock 81 : 58
Dijon – Rock 83 : 61

LÕPPSEIS D-ALAGRUPIS

1. Himik	6	4	2
2. Gaz Metan	6	4	2
3. Dijon	6	2	4
4. Rock	6	2	4

Balti liigas pea täiuslik. Nad on kaotanud vaid ühe kohtumise, ees seisavad Eesti karikamängud ja võimalus hooaja lõppedes kaks auhinda ülikooli spordihoones vitriini viia.

Kuid eurosarja lõpuhoop on teist hooaega peatreeneri kohal toimetavale Kullamäele nii suur, et kõik muu hängus selle kõrval.

„Nii mängijana kui treenerina on kõige tähtsamad euromängud. Sellega näitavad mõlemad oma väärtust. See

Nii mängijana kui ka treenerina on kõige tähtsamad euromängud.

on koht, kus sul tekib turg, sind jälgitakse. Ma vahetaksin igal hetkel ära Eesti meistritiitli edu vastu Euroopas – olgu see siis alagrupist edasipääs, *play off* – see on see, mis maksab spordis. Arvan, et Eesti ja Balti liiga mängud on laias laastus midagi teistmoodi. Olen alati selles nii kinni olnud, võibolla on see minu kiiks, aga arvan, et see kuidas sa mängid Euroopas, on tase, mis näitaja.”

Ja paljulubavat taset suutis Rock nende euromängude ajal ka näidata. Kodusaal oli euromängudel puupüsti täis ja hooaja senise käiguga on Tartu vaim taas üles äratunud. Kuid jälle ei suutnud Eesti meeskond end tähtsaimal areenil maksma panna: ühel hetkel tundus kõik käeulatuses, kuid järgmisel juba nii kaugel...

Kullamäe ausus on kaines-tav ja see annab ka kõige tume-dam ajal lootust, et siht on siiski kõrgel. Kahjuks peab väärt tulemusi veel ootama. ●

Telegramm

Aet Süvari
Istanbul, Türgi

Lühiraja MM-il võistleb Martti Aljand täna õhtul 100 m rinnulidistantsi finaalis ja loodab, et jaksu on veel rohkem.

MM-i avamise puhul korraldatud ilutulestiku suits hõljus eile õhtul alles Sinan Erdemi spordihalli võlvide all, kui eestlastel oli põhjust oma ilutulestikuks: meeste 100 m rinnuliujumise poolfinaalist pääses Martti Aljand teisena edasi!

Alles vähem kui kolm nädalat tagasi lühirajaujumise EM-ilt kahe medaliga naasnud – ja neist just 100 m rinnuliujumises hõbeda võitnud – Aljand näitas eile, et on ka maailma tasemel arvestatav tegija. Hommikuses eelujumises sai ta 13. aja, seetõttu ei osanud paljud arvata, kas Aljand üldse pääseb finaali.

Aljandi imehea spurt

Ometi tegi Aljand imehea spurti, eriti hea oli distantsi teine pool. Poolal maal oli ta veel neljas, lõpus rebis end võimsalt itaallase Fabio Scozzoli järel oma poolfinaalis teiseks. Aeg 57,82 oli hommikusest ligi sekundi võrra kiirem. Scozzoli finaali pääsu tulemuseks jäi 57,66, kolmandana edasi pääsenud venelane Vjatšeslav Sinkerit jäi kokkuvõttes Marttiist vaid sajandikuga maha.

Aljand tunnistas ka ise, et selline edu oli talle üllatav. „Ma ei oska isegi öelda, kuidas see õhtune ujumine nii hästi õnnestus,” ütles ta pärast poolfinaali. „Ma üritasin anda endast pari-

ma, aga tegelikult oli tunne, nagu oleksin hommikul isegi paremini esinenud. Ma ei tea, võib-olla oli siis teistel veel raskem...” arutles ta. „Mind üllatas, et ma kohe teise ajaga edasi pääsesin, sest tegelikult oli hommikul ikka päris raske ja siis olin kolmeteistkümmes.”

Kas ujumisevõimel on põhjust tänaõhtuse finaali eel elevil olla? „Ma ei tea, peaeesmärk oli täna finaali saada. Arvan siiski, et medal läheb homme (täna – A. S.) kiiremate aegade. Aga ma loodan küll, et mul on jaksu rohkem!” ütles Aljand, kes täna hommikul võistlema ei pea ja saab seetõttu hästi välja puhata.

Täna hommikul teeb oma esimese stardi Martti õde Triin Aljand, kes võistleb 50 m liblikujumises. Eesti ujujatest võistleb täna ka Pjotr Degtjarjov 50 m vabaujumises. ●

TULEMUSED

Eestlased lühiraja MM-il

Mehed: 100 m rinnuli: poolfinaalis 2. Martti Aljand 57,82 (eelujumises 13. ajaga 58,71), 36. Filipp Provorkov 1.00,29; **100 m liblikat:** 53. Pavel Narõškin 55,29.

Naised: 100 m selili: 39. Kätlin Sepp 1.02,97

MEILUTYTÉ JA LOCHTE ON HOOS

Imelaps jätkab rekordilainel

Leedu imelaps Rūta Meilutyte näitas, et pole ka pärast Londoni olümpiamängude peadpöörivat edu käed rüpes istuma jäänud. Eile hommikul püstitas ta 50 m rinnulidistantsi eelujumises rekordi 29,56 ja murdis selle kohe õhtuses poolfinaalis ajaga 29,51. Maailmarekord kuulub ameeriklannale Jessica Hardyle 28,80-ga ja see pärineb 2009. aastast, kui ujuti veel nn imetrikoodes.

Ka ameeriklane Ryan Lochte näitas, et võtab võistlusi tõsiselt, kui võitis päeva esimese finaali. Meeste 200 m vabaujumises alistas ta sakslasest maailmameistri Paul Biedermanni. Lochte aeg oli finaalis 1.41,92. Biedermann lõpetas ajaga 1.42,07. Pronksi võitis ameeriklane Conor Dwyer 1.43,78-ga. 100 meetri liblikujumises pääses Lochte neljandana finaali, mis samuti peetakse täna.

Selveri servikahur, kes naudib Denzel Washingtoni filme

Telegramm

Pärt Talimaa
Piacenza, Itaalia

Martti Juhkami ülikõvad servid on tänases eurosarja kohtumises üks Selveri võrkpallimeeskonna peamisi relvi.

Tänavu Tallinna Selveriga liitunud nurgaründaja Martti Juhkami on aastaid Schenkeri liiga parimate punktitoojate edetabeli tipukohti näpsanud ja serviässade loomisel pole talle leidunud vastast juba 2009/2010. hooajast.

„Serv on mul juba noorteklassist korralik olnud, kui Mati Merirand selle selgeks õpetas, viimased aastad on olnud timmimine, kuidas veel juurde panna. Füüsiliselt on see võimalik: kas siis kõrgemale hüppata või tugevamiini lüüa,” räägib tänavu ühisliigas 22 ässa kõmmutanud Juhkami.

Nädal aega tagasi olid tema pallingutega korduvalt hädas ka tugeva Itaalia klubi Piacenza Copra Eliori pallu-

rid, kellega Selver täna Itaalias CEV Challenge Cupi sarja 1/16-finaali korduskohtumise peab.

Kuigi Juhkami on koduses võrkpallis ammu laineid löönud, võib just eelmist hooaega pidada tema tõeliseks läbimurdeastaks. Esiteks mängis ta ülimalt suurt rolli selles, et Tartu Pere Leib suutis kevadel Selveri alistada nii Schenkeri liigas kui ka kodu-

karjääri. Selverit näeb ta hüpelauna välismaale. Mängupaiga osas Juhkamil eelistusi ei ole. Samuti ei loo ta endale illusiooni, et lööb kohe lahti mõne võimsa klubi ukse. Näitena toob ta Oliver Venno, kes alustas Sloveenias ja liikus seejärel Saksamaale Friedrichshafenisse.

Viimastel aastatel on Juhkami pendeldanud kahe positsiooni vahel. Karjääri nurgaründajana alustanud mängumees oli Tartus olude sunnil diagonaalründaja. Kuigi võib tunduda, et suurt vahet pole – mõlemad ju ründajad –, on oluline eri-

nevus see, et diagonaal ei tegele servi vastuvõtuga, mis on nurgameestele väga tähtis element.

„Lootsin, et saan rohkem vastuvõttu trennida, aga mängugraafik on olnud tihe ja eraldi trenni ei olegi saanud teha,” nendib Juhkami, et arenguruumi jätkub. Lisaks eristab neid positsioone, et diagonaalründaja näol on tegemist meeskonna põhipommitajaga, kes saab kõige rohkem tõsteid ja tema roll on üsna väike kaitse lahtiste pallide mängimisel.

Serv on mul juba noorteklassist korralik, viimased aastad on olnud timmimine.

ses meistrisarjas. Teiseks teenis ta eelmisel sügisel esmakordselt koondisekutse ja on mänginud end sinisärkide põhitegijate sekka.

Kahe positsiooni vahel

„Iseenesest ei tohiks nagu kurta, aga arvan, et olen suhteliselt aeglaselt käivitunud. Vanus on juba 24, oleks kolm aastat tagasi praegusel tasemel olnud, siis oleksid võimalused pikemas perspektiivis paremad,” vaeb Juhkami

Foto: Martin Dremiljuga

ARVAMUS

Intelligentne ja hakkaja

Mati Merirand

esimene treener

Martti on olnud väikesest peale osav poiss, kellel on väga hea pallitunnetus. Iseloomult on ta sõbralik ja koos eakaaslastega (1988 sündinud poisid) moodustasid nad hea kollektiivi. Tegemist on intelligentsete ja hakkajate poistega. Minul nendega probleemi ei olnudki ja juba varakult sai nendega kui täiskasvanutega rääkida.

Martti arenguga olen rahul. Kahju on aga sellest, et ta mõne aasta oli diagonaalründaja positsioonil. Ega see talle kasuks tulnud, sest kõrgemal tasemel on tema väljund siiski nurgaründajana, ent nüüd oli ta vastuvõtust paar aastat eemal ja see kindlasti annab tunda.

Usun, et ta on Selveris leidnud oma koha. Koostööd sidemängijaga saab küll veel lihvida, et Martti saaks maksimaalselt oma võimeid ära kasutada.

Võrkpalliga on Juhkami seotud juba 16 aastat. Teise klassi juntsuna janges valik vollele, kuna Rakveres töötas Mati Merirand, häid jalg- ja korvpallitreenerid aga polnud.

„Nagu näha, sai ilmselt õige valik tehtud, kuigi arvan, et minust oleks saanud ka päris hea korvpallimängija. Jalgpalluri jaoks pole mul päris õige kehakuju: seal on pigem lühemad ja kiiremad,” analüüsib pallur. Trenni läks ta koos tänavu aasta noor-kohtunikuks valitud Matis Mäckeriga. Lisaks tõi Juhkami võrkpalli juurde klassivenna, praegu samuti Selveris palliva temporündaja Reimo Rannari.

Õppis juristik

Juhkami on õppinud isa ja õe eeskujul juurat, ent kuna profisportlase elu nõudis oma, siis diplomit tal veel käes pole. Saati tuli esimesed kaks aastat ülikooli kõrvalt Rakverre mängima ja trenni sõita. „Keskkooli lõpetades sai valik samas suhteliselt huupi tehtud ja antud hetkel ei ole ma kindel, et see on valdkond, millega tahaksin tulevikus tegeleda,” mõtiskleb ta.

Vaba aega sisustab Juhkami tihti filmide vaatamisega. „Denzel Washington on olnud üheks lemmikuks: tema filmides ei ole pidanud kunagi petuma,” lausub Juhkami.

Tulles tagasi tänase eurosarja lahingu juurde, siis just ülikõva serv on see, millega Selver võiks itaallasi veidikenegi kimbutada, selleks vajab meeskond aga Juhkamilt tugevat panust. ●

Baskimaa ja Gaskoonia

Telli Maaleht ja sõida meiega Gruusiasse või

Baskimaale ja Gaskooniasse!

Maalehe sünnipäeva eripakkumised:

1. Thuni kalendrit sisaldav **Maalehe aastaraamat** tellijale **väga soodsalt hinnaga 3,95 €** (hind poes 6,55 €).
2. Mahukas ja humoorikas Maalehe 25. aastapäeva tähistav **raamat „Neljäpäeval näeme“** tellijale **sünnipäevahinnaga 5,95 €** (hind poes 8,95 €).
3. 2013. aastal täitub 20 aastat esimesest Maalehe lugejareisist. **Juubeliaastal on Maalehe reisisõpradel valida kahe sihtkoha, Gruusia ning Baskimaa ja Gaskoonia vahel.** Reisid toimuvad septembris 2013, paketi hind 899 €. Mõlemale reisile sõidab kolm Maalehe tellijat tasuta!
4. Kõik, kes broneerivad koha 2013. aastal toimuvale lugejareisile või tellivad Maalehe juubeliraamatu, **saavad kingituseks vahva 2013. aasta reisikalendri.**

Parim kingitus on Maalehe või Maakodu tellimus!

Tellimuse saad üle anda kauni kinkekaardina. Et kinkekaart jõuaks kohale jõuaks, vormista tellimus hiljemalt 17. detsembriks.

Tellimiseks helista või kirjuta meie klienditeenindusse või täida tellimiskupong aadressil www.maaleht.ee/kingitus.

Lisateave: Reisi loomisest osalevad kõik, kellel on 8. jaanuariks 2013 sõlmitud kas otsekorraldusleping või vormistatud vähemalt 6kuuline tellimus. Aastase või otsekorraldusega paketi „Maaleht + Maakodu“ tellijad osalevad ka Maakodu kampaanias. Maalehe juubeliraamat ja kalender saadetakse tellijale posti teel kahe nädala jooksul pärast tellimuse eest tasumist. Maalehe aastaraamat jõuab tellijani detsembris.

Maalehe ja raamatute tellimine ning kampaania täpsem info klienditeeninduse telefonil 680 4444 või e-postil klienditugi@lehed.ee. **Reisi broneerimine** telefonil 680 4458 (Maaleht), 611 0600 (Germalo) või e-postil reis@maaleht.ee.

FILMIDE SHREK JA KUNG FU TEGIJATELT
JÕULUVANAN ON MIDAGI ENAMAT, KUI LIHTSALT LEGEND.

VIIS LEGENDI

Saal 1 3D eesti keeles! 14:40
Saal 1 3D vene keeles! 12:05 17:15
Saal 2 2D eesti keeles! 11:25
Saal 2 2D vene keeles! 15:50 (v.a. T)
Saal 2 3D eesti keeles! 18:05 (v.a. T)
Saal 6 2D inglise keeles! 17:40

SUHETE MÄNGUVÄLJAK

Gerard BUTLER
Jessica BIEL
Catherine ZETA-JONES
Uma THURMAN
Dennis QUaid

Saal 6 12:00 (v.a. N) 17:05 19:25
Saal 6 22:15

OSCARI VÕITJAST LAVASTAJA ANG LEE DUSTUNIL
PII ELU 3D
KINODES 21. DETSEMBRIST

Päästesalk! AEROAUTOD 3D

Saal 2 3D eesti keeles! 13:40
Saal 3 3D eesti keeles! 11:30 15:45 (v.a. E)
Saal 6 3D vene keeles! 11:20 (v.a. N) 15:30 (v.a. N)

Disney-PIXAR
KALAPOEG NEMO 3D
EESTI KEELES!
KINODES 21. DETSEMBRIST

TULEGA TULE VASTU
BRUCE WILLIS
ROSARIO DAWSON
JOSH DUHAMEL

Saal 3 13:35 20:05 22:20

Coca-Cola PLAZA
www.forumcinemas.ee
mobile.forumcinemas.ee
INFO TELEFONILT 1182

007 SKYFALL MS12 Saal 1 20:00 (E-K) Saal 10 12:10 15:10 18:15 21:20	ARGO Saal 4 19:20 K12 ÖNNETERAAPIA K12 Saal 5 14:20 (v.a. N) 21:45
KÄÄBIK HFR 3D MS6 Saal 1 FEEL THE DIFFERENCE 19:30 (ainult N) Saal 2 EELLINASTUSED! 20:30 (ainult N)	RASKEKAAL Saal 6 19:50 MS12 MET OOPER: TITUSE HALASTUS L Saal 7 19:00 (ainult E)
DŽUNGEL MS12 Saal 2 2D 20:20 (v.a. N) 22:30 (v.a. N) Saal 7 3D 18:45 (v.a. E) A.Le Coq Sviit 2D 17:50 (E) 20:15 (E)	PILVEATLAS MS12 Saal 7 11:40 (v.a. E) 15:10 20:50 (v.a. E, N)
FRANKENWEENIE 3D PERE Saal 3 18:00 (v.a. E)	LINDPRIID EELLINASTUSED! K14 Saal 7 20:50 (ainult N)
SEENELKÄIK eesti keeles, vene sub! L Saal 4 17:20 Saal 6 13:25 (v.a. N)	VIDEVIKU SAAGA: KOIDUKUMA OSA II Saal 8 11:35 14:10 16:40 19:10 SEITSE PSÜHHOPAATI K14 Saal 8 21:40
DEEMONID K14 Saal 4 12:30 21:55	360 MS12 Saal 9 11:55 17:10 19:35
TEEL PÕHJA K12 Saal 4 15:00	HOLY MOTORS K12 Saal 9 14:45 22:00

*A.Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A.Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väärikad kinohommikud
Deemonid
Filmi juhatab sisse vene keeles Viktoria Korpan.
Iga 5. seanss TASUTA!
11:00

360
13:40 16:00

MÄNGURID
LES INFIDÈLES
18:00

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO SÕPRUS
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION
PARIS KINO - AASTAST 1955

HOLY MOTORS
LEOS CARAX'i FILM
07.12.2012
18:00 20:30

13.12	Väärikad kinohommikud: Deemonid 11:00	Teel põhja 14:00
	Deemonid 11:30	Mängurid 18:00
	360 13:40 16:00	Eksitus 18:15

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

13.12 Holy Motors 18:00 | 20:30
Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

Danske Bank

19.-28.04.2013

JAZZKAAR

HENNESSY kutsub: 25. aprill Merepaviljon

GREGORY PORTER (USA)

26. aprill Nokia Kontserdimaja

CHARLES LLOYD NEW QUARTET (USA)

27. aprill Merepaviljon

HIROMI (JAAPAN)

Parim jõulukink - särav muusikaelamus kevadeks!

Jazzkaar 2013 PEAESINEJAD!

Piletid müügil Piletilevi ja TicketPro müügikohtades.
Jazzkaare info 666 0030 ja piletid@jazzkaar.ee.
Piletid soodsad 31. detsembrini! www.jazzkaar.ee

KAFO ERGO ●●● EestiPäevaleht

//// Eesti Kontsert

T 18. detsember kell 19
Vanemuise kontserdimaja
K 19. detsember kell 19
Pärnu kontserdimaja
N 20. detsember kell 19
Estonia kontserdisaal
Haydn. “Te Deum”
EESTI FILHARMOONIA
KAMMERKOOR
TALLINNA KAMMERORKESTER
Solistid Kädi Plas, Iris Oja, Mati Turi
ja Uku Joller, Dirigent Daniel Reuss
Mozart. “Missa longa”
Joseph Haydn. “Te Deum”
Joseph Haydn. Sümfoonia Es-Duur

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537,
Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000, www.concert.ee

TALLINNA LINNATEATER

Festival Talveöö unenägu
17. – 21. detsembril

Tahame luua näitemängu, mis muudaks maailma (Tšiili)
19., 20., 21. detsembril 18.00

Viimane proov (Peruu)
19., 20. detsembril 20.00,
21. detsembril 18.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

OSTAME - RÜME - ÜÜRIME
TEIE KINNISVARA

- Kiire ja korrektne vormistamine.
- 15 a. töökogemus.
- Konsultatsioon tasuta!**

VEO- ja KOLIMISTEENUS

AEG KAUBELDA!
Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietõigust.
Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.
ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepu ku eest head hinda.

Lõhutud küttepuude müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasöbralik ettevõtmine
tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Müük

- Müüa lõhutud kuivad ja märjad küttepuud. Tel 509 2933
- Müügil looduslikud seebid taruvaigu ja meega. Samuti ka kõik muu mesindusega seonduv. info@mesinduspood.ee, www.mesinduspood.ee. Tel 653 9348
- Müügis palju kasutatud kontori-mööblit. Defekte võib ka leiduda. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 Kauplusladu APUNEKS OÜ

Laen

- Laen kinnisvara tagatisel.** AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.
- ABCLaenude AS/ Lombard** Laenuid tagatise vastu. Kulla ja hõbeda kokkuost. www.abclaenu.ee, tel 607 5008

Teenused

- KAARDIDENNUSTAVAD** Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min www.ennustus.ee
- NÕUANDELIIN** tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hingeabi, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele. Kõne hind 0,97 €/min.

Tervis

- Uus ja eksklusiivne massaažisalong** ootab lõõgastavale massaažile. Tel 5382 0188.

Teated

- Põhja Politseiprefektuur teatab järgmiste relvade leidmisest:** vintraudne püss Mauser – 98–K kal 7,92 nr 6979, vintraudne püstol CZ – 27 kal 7,65 57379. Relva omanikul või valdajal pöörduda kuue kuu jooksul kuulutuse ilmumise päevast Põhja Prefektuuri tel 612 4391, 612 4441, 612 4955.
- Saue Vallavalitsus teatab:** **Saue Vallavalitsus kehtestas 4.12.2012** korraldusega nr 869 Alliku küla Metsavahi tee 4//Tammelehe tee 20 (äriraa 100%) kinnistu ja lähiala detailplaneeringu, eesmärgiga kinnistu maasihtotstarbe muutmise elamu-maaks ning määratakse ehitusõigus ja hoonestustingimused ühe üksikelamu ja abihoonete rajamiseks. Kehtiva üldplaneeringuga on planeeritava maa-alamaakasutuse juhtfunktsiooniks määratud väikeelamumaa. Planeeritava maa-alasuurus on 0,16 ha.
- Saue Vallavalitsus kehtestas 4.12.2012** korraldusega nr 870 Hüüru küla Simmu kinnistu ja lähiala detailplaneeringu, eesmärgiga kinnistu kruntimine, maasihtotstarbe muutmise elamu-, tootmis- ja transpordimaaks ning määratakse ehitusõigus ja hoonestustingimused kolme üksikelamu ja abihoonete rajamiseks. Saue valla üldplaneeringu kohaselt asub detailplaneeringuks taotletav maa-alahajaasustusalal. Planeeritava maa-alasuurus on ca 2,0 ha.
- Tallinna kohtutäitur Arvi Pink müüb enampakkumise teel 04.01.2013 alljärgnevat vara:**

- Kl 10 kinnistu asukohaga Aali, Laane küla, Ülenurme vald, Tartumaa alghind 45 000 eurot.
- Kl 10.30 kinnistu asukohaga Kaunis 6, Tallinn alghind 230 600 eurot.
- Kl 11 ¼ kaasomandi osa korterist asukohaga Perila 15-4, Perila küla, Raasiku vald, Harjumaa alghind 400 eurot.
- Kl 11.30 korter asukohaga Kallasmaa 7-16, Maardu alghind 15 000 eurot.
- Kl 12 korter asukohaga Jaaniku 34-6, Kohtla-Järve alghind 4500 eurot. Enampakkumised toimuvad kohtutäituri büroos asukohaga Narva mnt.7D, Tallinn. Kuulutuse täistekst ja täiendav informatsioon www.ametlikudteadaanded.ee ja www.varad.ee.

- Tallinna kohtutäitur Arvi Pink müüb 03.01.2013 enampakkumise teel alljärgnevat vara:**

- Kell 10 korter asukohaga Sadama 26-19, Paldiski alghind 1500 eurot.
- Kl 10.30 korter asukohaga Stardi 3-9, Maardu alghind 12 970 eurot.
- Kl 11 korteri asukohaga Sõpruse pst 5-21, Koeru alevik, Koeru vald, Järvamaa alghind 1575 eurot.
- Kl 11.30 ½ kaasomandi osa kinnistust asukohaga Kruusemendi, Lehtmet-sa küla, Anija vald, Harjumaa alghind 5400 eurot.
- Kl 12 kinnistu asukohaga Pärtle, Kiili alev, Kiili vald, Harjumaa alghind 68 000 eurot.
- Kl 12.30 kinnistu asukohaga C.T. von Neffi 1/2, Piira küla, Vinni vald, Lääne-Virumaa alghind 51 000 eurot.
- Kl 13 korter asukohaga Rukki 1-2, Tallinn alghind 36 000 eurot.
- Kl 13.30 korter asukohaga Paekaare 30-20, Tallinn alghind 49 000 eurot.
- Kl 14 kinnistu asukohaga Läike tee 32, Peetri küla, Rae vald, Harjumaa alghind 630 000 eurot.
- Kl 14.30 kinnistu asukohaga Läike tee 36, Peetri küla, Rae vald, Harjumaa alghind 101 500 eurot.
- Kl 15 kinnistu asukohaga Läike tee 34, Peetri küla, Rae vald, Harjumaa alghind 47 000 eurot.
- Kl 15.30 kinnistu asukohaga Haljala tee 18, Tõrremäe küla, Rakvere vald, Lääne-Virumaa alghind 28 000 eurot.
- Kl 16 kinnistu asukohaga Uus 20, Kadriina alevik, Kadriina vald, Lääne-Virumaa alghind 28 700 eurot.
- Kl 16.30 korter asukohaga Kuuse 1-4, Taebala alevik, Taebala vald, Läänemaa alghind 2900 eurot.
- Kl 17 kinnistu asukohaga Lille 52, Paldiski alghind 3500 eurot. Enampakkumised toimuvad kohtutäituri büroos asukohaga Narva mnt.7D, Tallinn. Kuulutuse täistekst ja täiendav informatsioon www.ametlikudteadaanded.ee ja www.varad.ee.

- Tallinna kohtutäitur Arvi Pink müüb enampakkumise teel 07.01.2013 alljärgnevat vara:**

- Kl 10 korter asukohaga Geoloogia 8/1-35, Sillamäe alghind 12 000 eurot.
- Kl 10.30 mitteiluruum asukohaga Ohtu tee 2-M13, Keila alghind 25 000 eurot.
- Kl 11 mitteiluruum asukohaga Ohtu tee 2-M17, Keila alghind 1600 eurot.
- Kl 11.30 mitteiluruum asukohaga Juhkentali 22-M20, Tallinn alghind 1500 eurot.
- Kl 12 kinnistu (tootmistam) asukoha-ga Nissi tee 79A, Riisipere alevik, Nissi vald, Harjumaa alghind 15 000 eurot.
- Kl 12.30 kinnistu asukohaga Ehitajate tee 149, Tallinn alghind 150 000 eurot.
- Kl 13 kinnistu asukohaga Pargi 1, Oru küla, Kose vald, Harjumaa alghind 1000 eurot.
- Kl 13.30 kinnistu asukohaga Mõisa allee 4/4, Kolga alevik, Kuusalu vald, Harjumaa alghind 30 000 eurot.
- Kl 14 korter asukohaga Kivi 2-7, Nõo alevik, Nõo vald, Tartumaa alghind 25 000 eurot.
- Kl 14.30 korter asukohaga Rummu 9-1, Rummu alevik, Vasalemma vald, Harjumaa alghind 300 eurot.
- Kl 15 kinnistu asukohaga Uue-Kalda, Haaslava küla, Haaslava vald, Tartu-maa alghind 330 eurot.
- Kl 15.30 korter asukohaga Rummu 1-5, Rummu alevik, Vasalemma vald, Harjumaa alghind 400 eurot.
- Kl 16 korter asukohaga Lennu 13-45, Ämari alevik, Vasalemma vald, Harju-maa alghind 300 eurot.

Enampakkumised toimuvad kohtutäituri büroos asukohaga Narva mnt.7D, Tallinn. Kuulutuse täistekst ja täiendav informatsioon www.ametlikudteadaanded.ee ja www.varad.ee.

Südamlik kaastunne
Anu Räägule
armsa ema

ELLEN AAN

kaotuse puhul

Tallinna Ülikooli
Akadeemiline Raamatukogu

Teatame sügava kurbusega,
et 9. detsembril suikus
igavesele unele
meie kallis isa,
vanaisa ja vanavanaisa

HENN ROOPALU

Ärasaatmine
14. dets. kl 10.30
Kaarli kirikus

Tütar ja poeg perega

*Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me vaikselt leinas langetame pea*

Poeg perega
mälestab ema

LEILI - MARVE MÄGI

Ärasaatmine
Pärnamäe tee 36
Tallinna Krematooriumis
15.12.12 kl 13
väikeses kabelis

Tambet

Sügav kaastunne
Ülle Vanaisakule

MIKKO VANAISAKU

kaotuse puhul

PPA korrakaitsepolitseiosakond

Avaldame kaastunnet
vandeadvokaat Aivar Pilvele

ISA

kaotuse puhul

Advokaadibüroo
Heta Biin ja Pihlakas

Mälestan sügavas kurbuses
kallist

VAIKE ROOSIPÕLDU

Südamlik kaastunne
poeg Jürile perekonnaga

Hilko

Mälestame head koolivenda
Tallinna Prantsuse Lütseumi
ennistamisel kaasaaitajat

ENN VALAMAAD

Koolikaaslased

Südamlik ja siiras kaastunne
Kadi Mikkusele ja
tema perele

MARTLE MIKKUS

ootamatu kaotuse puhul

Endised klassikaaslased
Vana-Vigala Põhikoolist

On lahkunud armastatud

HELJU ABRAMSON

Mälestavad sügavas leinas
abikaasa, pojad, lapselapsed ja
lapselapselapsed

Ärasaatmine
22. dets. kl 12.30
Tallinna Krematooriumist,
Pärnamäe tee 36

Buss leinatäitusele väljub
Estonia teatri kõrvalt kell 11.30.

AS Eesti Raudtee avaldab
sügavat kaastunnet
Anne-Ly Granbakile isa

VILLI GRANBAK

surma puhul

Mälestame kallist tädit, vanatädit

ALIIDE KALAMEES

1912 - 2012

Meie siiras kaastunne lähedastele

Karin ja Raivo perega

Kallis Anni,
avaldame sügavat kaastunnet
kalli

VANAISA

kaotuse puhul

Kolleevid TTÜ rahvusvaheliste
suhete osakonnast

Mälestame endist
kauaaegset kolleegi

AVENIR AKSELIT

28.10.1915 – 10.12.2012

Südamlik kaastunne
omastele

AS Flora

Ärasaatmine laupäeval,
15. dets. 2012 kl 11.30
Pärnamäe kabelis

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
Saatejuhid Katrin Viirpalu ja Urmas Vaino kutsuvad teid hommikukohvile!

08.55 Draamasari Holby City haigla: Perekonnaasjad (Inglise 2001)

09.55 Terevisioon*

11.55 Pealtnägija*

12.45 Eestilood: Folk Juu (Eesti 2012)*

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 401

06.45 Joonissari Garfield

07.10 Joonissari Kasskoer

07.35 Joonissari Pisipõnnide seiklused: Peoloom Hamton

08.00 Reporter*

09.00 Roosa teemant*, 9

09.00 Keelatud vili*, 22

10.00 Kodus ja võõrsil*, 5392

11.00 Pilvede all*: Hooaja viimanel

12.30 Suur lotokolmapäev*

13.30 Doktor Oz: Ameerika tappev vesi. Kui ohtlik on joogivesi

14.30 Komissar Rex: Stocki viimane juurdlus

15.30 Punased roosid, 402

16.30 Keelatud vili, 23

17.30 Roosa teemant, 10

18.30 Kodus ja võõrsil, 5393

19.00 Reporter

20.00 Teadmata kadunud: Martin Tširna

20.30 Kodutunne

TV3

06.15 Multifilm Beyblade

06.40 Multifilm Winxid

07.05 Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks

07.30 Multifilm Beyblade*

08.00 Kaunis Lola, 73*

08.55 Kirgede torm, 1528*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6368*

10.20 Mina, mu naine ja naabrimees, 2*

10.50 Top Shop

11.05 Öhtusöök viiele 4, 43: Viru vägevad*

11.35 Kõige naljakamad koduvideod*

12.05 Grace'i päästmine 2, 5: Kas sa armastad teda?

13.00 Kondid 7, 2: Terav võistlus*

14.00 Meisterkock 3, 14: 6 parimat võistlevad, osa 1*

15.00 Vaprad ja ilusad, 6369

15.25 Selline on elul: Isa on luuser

16.25 Kaunis Lola, 74

17.25 Kirgede torm, 1529

18.30 Kõige naljakamad koduvideod

19.00 Seitsmesed uudised

19.30 Öhtusöök viiele 4, 44: Viru vägevad

20.00 Võimalik vaid Venemaal, 7

20.30 Miss Fisher'i mõrvalood 1, 1: Kokaiinibluus UUS SARI!

21.45 Selgeltnägijate tuleproov 6, 15

22.45 Kolmeraudne

23.45 Dr House 6, 12: Kahetsus

00.40 Euroopa pokkeriturnee

01.38 TV3play.ee uudised

01.40 Päästjad 6, 7: Andeks antud

02.30 Kinominutid

02.55 Võimalik vaid Venemaal, 7*

03.25 Seitsmesed uudised

03.50 Kolmeraudne*

04.40 Öhtusöök viiele 4, 44: Viru vägevad*

05.05 Seitsmesed uudised

05.30 Selline on elul: Isa on luuser*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV 2

07.10 Animasari Väike Nicolas* **07.20** Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood* **07.50** Seiklussari Ildne leping **08.20** Lastetuba* **08.30** Mõtölus: Ago Ruus (ETV 2005) **09.00** Ringvaade* **10.05** Euroopa (Euroopa, Taani 1991)* **11.55** Smallville **12.35** Smallville **13.15** ERR-i uudised **17.10** Ajavaod: **17.40** Meestetööd **18.00** Tule õuel! **18.30** Lastetuba **18.40** Animasari Kiisu Miisu enneolematud seiklused **18.50** Seiklussari Ildne leping* **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** Mahemaa, 2/4 **20.30** Kalailm, 27/29 **21.00** Traali-vaali* **21.30** R2 Live: Neveis **22.00** Vene draama Peeter Esimene* **22.55** Spioonid: Teesklus **23.50** BFM esitleb: lyhikas Valge doomino (Eesti 2012)* **00.05** BFM esitleb: lyhikas Suurte meeste mängud (Eesti 2011)* **00.25** Maailma kino Chantrapas (Gruusia/ Prantsuse 2010)* **02.30** ERR-i uudised

Kanal 11

06.35 Pilvede all* **07.25** Saint Tropez **08.30** Doktor Oz* **09.25** Doktor Oz: Naiste neli varjatud terviseprobleemi **10.20** Ellen*

ETV2

11.15 Superlapsehoidja* **12.10** Top Shop **12.25** 90210*: Tüdrukute kaklus **13.20** Drag queen'ide võidujooks* **14.20** Südametukse, 27 **15.15** Südametukse, 28 **16.10** Superlapsehoidja **17.05** Naistekliinik, 49 : Kaastunne **18.00** Doktor Oz **19.00** Pilvede all **20.00** Ellen **21.00** Lihtne, kiire, maitsev!: Tere hommikust, päikesepaistel! **21.30** 10 aastat nooremaks USA: Sama tüdruk, kes oli **22.00** Piinlikud kehad **23.00** Mehi jalaga segada: Esimene osa! **00.00** Reporter **00.50** Naistekliinik*, 49: Kaastunne **01.35** Pilvede all* **02.25** Saint Tropez*: Ahistamine **03.15** Doktor Oz*: Naiste neli varjatud terviseprobleemi **04.00** Doktor Oz* **04.40** Pagaripiigad: Peekon peale **05.05** Reporter* **05.50** Talisman, 36

TV6

06.00 Hommikuraadio **09.00** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 2, 12 **10.00** Kutsuge Cobra 11 1, 38 **11.00** Eesti muusika karikas 1, 11 **12.10** Eesti muusika karikas 1, 12 **13.15** Top Shop **13.30** Kodu keset linna 2, 13 **14.00** Kälimehed 1, 5 **15.00** Kutsuge Cobra 11 1, 38 **16.00** Kuidas ma kohtasin teie ema 4, 8 **16.30** Brigaad 3 1, 13 **17.30** Kutsuge

HOROSKOOP

JÄÄR Sobiv päev uute oluliste projektide käivitamiseks ja initsiatiivi haaramiseks. Oma sõnade valikul peaksid püüdlema suurema diplomaatia ja maheda tooni poole.

SÖNN Tunned, et pead olema edukas ja see paine muudab sind morniks enesundijaks. Püüa asjadele mänglevamalt läheneda ja sa näed, et mäetippu saab vallutada ka naeratus huulil!

KAKSIKUD Ettetulevatesse kohustustesse suhtud kas pealiskaudselt või kiirustades, sellest rabeledus ja oluliste detailide unustamine.

VÄHK Su meeleolude ja tervise vahel valitseb otsene seos. Seega püüa mõelda positiivselt ja sa tunned, et ka füüsiline enesetunne muutub märksa paremaks.

LÕVI Killustatuse ja kiirustamise tõttu võid teha oma töös vigu või mõne asja maha unustada. Pealiskaudsus ei tule kasuks ka inimsuhetes, sel juhul ei suuda sa süveneda teise inimese vajadustesse.

NEITSI Suhted teistega on küll huvitavad, kuid üsna ebapüsivad. Teisest küljest tunned nüüd tahtmist pühenduda rohkem iseenda ja oma kodu vajadustele.

KAALUD Sinu intellektuaalne vorm on suurepärane. Jälgi vaid seda, et sa mingis olukorras liialt üle ei mängiks.

SKORPION Sinus võitleb konservatiiv radikaaliga. See sisemine vastuolul tekitab stressi ja soovi midagi ära teha. Mõni vana võlg võib vajada heastamist.

AMBUR Kui su töö on seotud täpsete arvude ja faktidega, peaksid olema eriti tähelepanelik. Hoolituse või kiirustamise tõttu võid mõne ämbri pikaks ajaks kolisema panna...

KALJUKITS Nii mõneski mõttes on praegu märksõnadeks varjamine, salatsemine, intriigid, aga ka inspiratsioon või müstilise elamus.

VEEVALAJA Su meeleolu peaks olema üle keskmise, kuid pingeid tuleb ette rühmade ja gruppidega, millega oled parajasti seotud.

KALAD Töö ja eraelu kipuvad segamini minema, kuid pigem on see meeldiv vaheldus. Paljud tulevad täna sulle midagi ütleva või lihtsalt su seltskonda nautima.

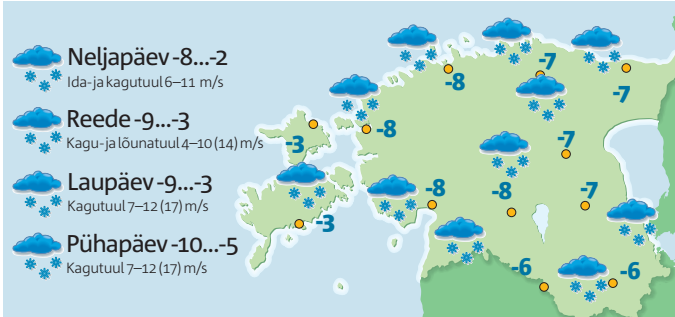
ILM

Neljapäev -8...-2
Ida- ja kagutuul 6–11 m/s

Reede -9...-3
Kagu- ja lõunatuul 4–10 (14) m/s

Laupäev -9...-3
Kagutuul 7–12 (17) m/s

Pühapäev -10...-5
Kagutuul 7–12 (17) m/s

RISTSÕNA

	V-KREEKA KINIDUS AKTUAALNE KAAMERA	HARU VEHIKLEJA ... EMBRICH	KERGE- RATS-VAELANE K.-AASIA ÜLIK	KULA LAIJA K. KOGUNE- MINE ÜLE-VAATUSEKS	RÕNGAS- SAAR VÕRK- PALLUR ... MERESAAR	JALGPALLUR (1906-47) HELILOOJA (1928-75)	TOIMING ERTATAV AINE	HARIJUMAA VALD INDO-NEESIA-MAAKOOD	ONKEL HURTSIK
POOL- VÄÄRISKIVI MEHENIMI									
KLADE									
INGLISE K. EESSÕNA									
KALOR-RIKKAM TOIDUAINE									
PRILLI- MEISTER									
SUUSÕNA- LINE									
MIAMI UNIVERSITY									
KÕRVATA TEETASS									
ORKESTER									
KANADA HOVI- LEGEND									
PEALINN EUROOPAS									
VÕRKPALLI- VOISTKON- NA LIIGE									
TIMOTHY									
VALU- VANGISTI									
JOOD									
RABATAIM									
OTSATÜKK									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Jaapani turist võtab Delhis takso ja palub end viia Indira Gandhi nimelisse lennujaama. Teel kihutab neist mööda üks auto ja jaapanlane pöördub inglise keeles juhi poole: „Toyota! Made in Japan! Very fast!” Mõne aja pärast sõidab mööda järgmine auto. „Oh! Nissan! Made in Japan! Very fast!” Taksojuht on sellest juba pisut häiritud, et Jaapanis tehtud autod tema taksost mööda sõidavad. Jaapanlane aga lausa kilkab vaimitusest, kui järgmine auto neist mööda pörubat:

„Oh! Mitsubishi! Made in Japan! Very fast!” Lennujaamas peatab juht takso ja näitab taksomeetrit: „500 ruupiat!” „500 ruupiat?!” lähevad jaapanlasel silmad suureks. „Miks nii palju? See oli ju lühike ots!” Taksojuht koputab naeratades taksomeetrile ja vastab: „Made in India! Very fast!” ●● Naine mehele: „Kallis, ütle ausalt, kas sa armastad mind?” „Ausalt? Jaa ja ei.” „Hm... Osta mulle siis auto, ja läheme lahku!

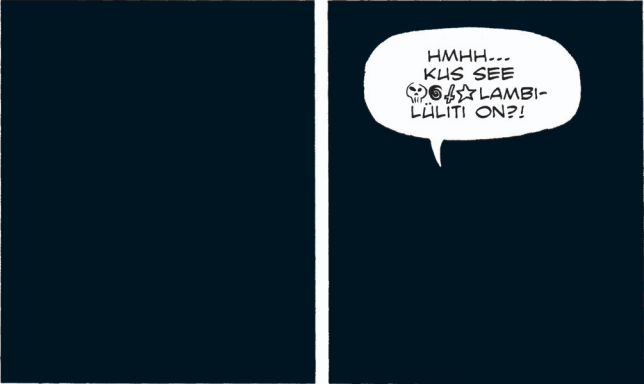
Kristian Pauer

PAUER

USE MYHRE

Nemi

SUDOKU Pappocom Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

				5	2			
				9		8	1	
	2	5		4			6	
8	4							2
3		1				9		8
	5						3	1
		2		3		8	9	
		7	6		5			
			2	7				

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

1	7	6	9	8	4	3	5	2
4	8	2	1	3	5	6	7	9
5	3	9	7	6	2	4	1	8
2	1	4	3	9	6	5	8	7
6	9	3	8	5	7	2	4	1
7	5	8	2	4	1	9	3	6
3	2	7	5	1	9	8	6	4
8	4	1	6	2	3	7	9	5
9	6	5	4	7	8	1	2	3

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi: www.epl.ee/sudoku

40 aastat inimeühja Kuud

Teadus

Tiit Kändler
teadustoimetaja

Kui teid saadetakse Kuu peale ja tahate soovitusena teha, peate ei tea kui kaua ootama, kuni tekib reaalne võimalus mehitatud Kuu-reisil osaleda. Homme möödub 40 aastat päevast, mil inimene viimati Kuult lahkus. Alates 20. juulist 1969, kui USA astronaut Neil Armstrong tegi „väikese sammu inimese, suure sammu inimkonnas“ jaoks, õnnestus kolme aasta jooksul toimunud kuue reisi Kuu peal käia 12 inimesel, kelle seas oli ka üks teadlane, Harvardi ülikoolis geoloogiadoktori väitekirja kaitsnud ja USA geoloogiauuringutega tegelnud Harrison H. Schmitt. Apollo Kuu-uurimise ajastul polnud kõige tähtsam teadus.

Suuriikide tormijooks

Inimese astumist Kuu pinnale jälgis tolle aja kohta rekordiline arv, 500 miljonit televaatajat. Eestis kogunes rahvas Tallinna, et näha Soome riigitelevisiooni kaudu sündmust, mis tõestas USA jõudu ja vägevust Brežnevi-aegse Nõukogude Liidu ees. Milliseid lootusi see saavutus meis ka ei tekitanud, ei lagundanud John Fitzgerald Kennedy algatatud Kuu-reis NSV Liitu, selleks läks vaja Ronald Reagani tähesõjaahvardust.

Samal ajal, kui Apollo 11 viis Kuule kaks inimest, ringles selle ümber Nõukogude Kuu-uurija Luna 15, mille eesmärk oli inimese abita ja enne ameeriklasi kuukive Maale toimetada, ent mis paiskus vastu Kuud puruks veidi pärast

Neil Armstrongi ja Buzz Aldrini Kuult lahkumist. Ometi andis N. Liit USA-le teada Luna 15 trajektoori, et kokkupõrget Appolloga ei toimuks: see oli esimesi kahe suurriigi kosmosekoostöö seemnekesi.

Ometi võitis teadus poliitilisest jõudemonstratsioonist määratu palju. Astronauudid kogusid Kuu pinnaseproove, mis aitas vähendada Kuu tekke hüpoteeside hulka ja võimaldas täpsemalt ära arvata päikesesüsteemi planeetide ehituse üksikasju. Geoloog Schmitt koges, et Kuu-uurimine sarnaneb maiste geoloogiliste välitöödega. Ta pidas eriti vaimu ergutavaks näha meteoriidipõrgete tagajärge: kraatreid ja nendes paljastuvaid kivimeid, mis

mitme meetri paksuselt katavad vanu vulkaani- ja meteoriidikraatreid. Schmitt leidis sealt tumedaid, vulkaanilisi basalte ja halle, eri mineraalide tükikestest kokku sulanud, meteoriidiplahvatustel tekkinud bretsasid. Loodes-Eestis võib samasuguseid leida Põõsaspea neemel või Osmussaarel.

Väga suure energiaga osakesed loovad kõrgtemperatuurse plasma, mis sulatab kivimeid, ja nõnda tekib õhuke pruunikas klaasjas paatina. „Pidin kähku ära arvama, mis on paatina all, enne kui suutsin haamriga selle purustada,“ meenutab Schmitt. Klaasjas aine helgib eri värvusi, helehallist valgetel mineraalidel roheliseni raua- või magneesiumirikastel mineraalidel. Geoloogina suutis Schmitt kivimi koostise lihtsalt vaatluse teel kindlaks teha. Kokku kogusid Schmitt ja tema kuureisikaaslane Gene Cernan 120 kilo kivimeid ja regoliiti.

Kõige raskemaks osutus sel võõral ja teisiti valgustatud maastikul kaugusi määrata.

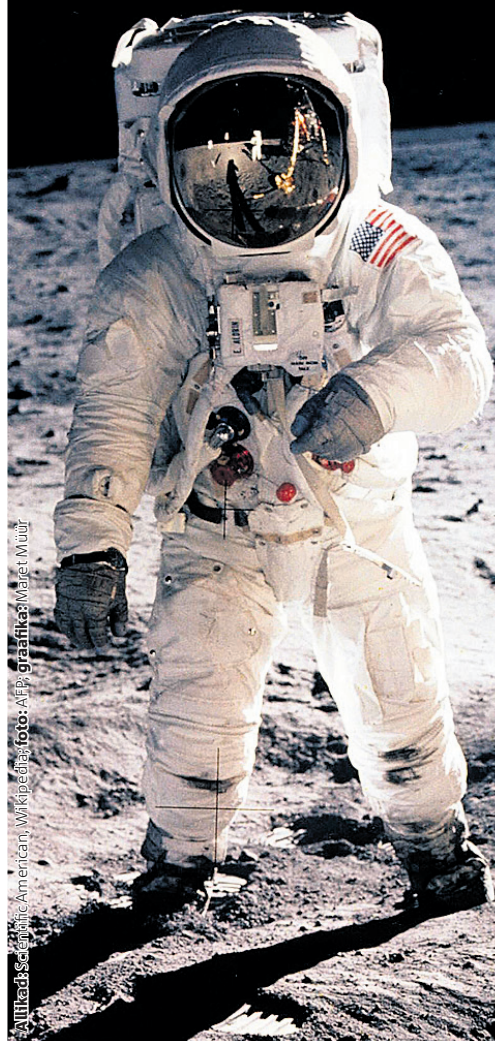
erinevalt Maast on Kuul säilinud nagu Kristuse sünni aegsed hõbeseeklid kollektsionääri seifis. Kuu on omamoodi ajamasin, paik, mis on säilitanud peaaegu nelja miljardi aasta taguse maastiku, kaetuna kosmilise tolmu ja kivitükikeste üha täieneva vaibaga.

Kuna atmosfäär puudub, siis valitseb Kuul vaakum, 80 000 osakest kuupsentimeetris. Kümneid kilomeetreid sekundis kihutavad meteoorid ja komeedid, millest enamik on tolmuterade suurusel, põrutavasti vastu Kuu kaljusid. Nõnda on moodustunud regoliidiks nimetatav pinnas: tolm ja osaliselt klaasjad tükikesed, mis

Kõige raskemaks osutus sel võõral ja ootamatul moel valgustatud maastikul vahelkaugust määrata ja kohmakad kosmoseülikonna kindad ei lubanud meie ustava kaaslaste pinda kõige õrnemal moel kombata. „Kinnastega peab midagi ette võtma,“ kirjutas Schmitt ajakirja Scientific American 2009. aasta juulinumbris. „Sõrmede paindumus oli piiratud, mu käsi varred väsisid 30 minutiga.“

„Ma tundsin end Kuul kergelt. Seostan seda mugavust suure treenitusega ja motiveeritusega ja maapealse meeskonna toetusega,“ meenutab Schmitt. Apollo 7LB kombinesoon oli ülerõhu all, mis võrdus umbes

Maalt Kuule ja tagasi: võiduajamise kalender

Üllatad Schmitti American, Wikipeedia; foto: AFP, graafika: Maret Muur

Start Nõukogude Luna 1 möödub esimese inimese valmistatud objektina Kuust 5995 km kauguselt.	4.12. 1959
Inimene NSV Liidu Vostok 1 lennutab orbiidile Juri Gagarini, esimese kosmonaudi.	12.04. 1961
Kennedy President John F. Kennedy teatab Apollo programmi massilisest rahastamisest ja seab eesmärgiks kümne aastaga inimene Kuule saata.	25.05. 1961
Tehiskaaslane Nõukogude Luna 10 saab esimeseks Kuu tehiskaaslaseks.	3.04. 1966
Tragöödia Apollo 1 plahvatab stardiplatsi katsetustel, hukub kolm astronauti.	27.01. 1967
Inimene Kuu ümber Apollo 8 lennutab esmakordselt inimesed Kuu orbiidile ja tagasi. Tehakse ikooniline maatoosu foto.	24.12. 1968
Inimene Kuul Apollo 11 maandur Eagle toimetab Kuu pinnale Neil Armstrongi ja Buzz Aldrini. Kuue aasta eest mõrvatud Kennedy eesmärk on täidetud.	20.07. 1969
Kuukulguri ponnistus Nõukogude Luna 17 pardalt maandatakse Kuule pehmelt kuukulgur Lunohod 1, mis oli algul mõeldud kosmonautide toetamiseks Kuul.	17.11. 1970
Lahkumine Gene Cernan ja geoloog Harrison Schmitt lahkuvad Kuult. Keegi pole siiani naasnud. 12 Ameerika astronauti kogutud proovid on siiani kuuteaduse alusmüüriks.	14.12. 1972
Ponnistuse lõpp Nõukogude Lunohod 2 laskub Kuule. Sellega on kuukulguri programm lõppenud.	15.01. 1973

neljandikuga Maa atmosfääri rõhust merepinnal. Schmitt oleks suutnud selles joosta mõne kilomeetri kiirusega kümme kilomeetrit tunnis, kasutades klassikalist suusasammu: oli ta ju kuus korda oma maisest kaalust kergem.

Eralennud Kuule

2011. aasta sügisel saadeti Kuu gravitatsioonivälja uurima kahest pesumasinasuurest kosmoselaevast koosnev NASA tandem GRail. Kuu satelliitide orbiiti muudab

pisimgi gravitatsiooni muutus, see tähendab pisimgi raskete kivimite jaotuse muutus Kuu pinnases ja kooses. See omakorda muudab satelliitide omavahelist kaugust ja nii kaaslasti omavahel positsioneerides saadaksegi kaart Kuu gravitatsiooniväljast.

Tänavu 5. detsembril avaldatud andmeist nähtub, et pinnal all on kuukoor lagunenu või isegi pihustunud ning kuukoore keskmine paksus on 33 ja 42 kilomeetri vahel – 20 kilomeetrit seni arvatust õhem.

Kuu ehituse täpsem tundmine aitab taastada päikesesüsteemi ajalugu selle moodustumiseni välja. Kuu sisemus on jäänud suhteliselt puutumatuks ja selles peitub jäänukeid päikesesüsteemi algusaegadest.

2010. aastal soovitas USA president Obama NASA-l hakata kosmosesüsteemide asemel kasutama eraomanike võimalikke kosmoselaevu ja tühistada programm, mille kohaselt pidi inimene Kuule saadetama 2020. aastaks. Erafirmad ongi tegutsema asunud. ●

AKUD JA PATAREID

- + Autoakud
- + Motoakud
- + Paadiakud
- + Patareid
- + NiMH, NiCd ja Li-Ion elemendid
- + Püsitoiteakud
- + Akud tõstukitele, virmastajatele ja laotehnikale

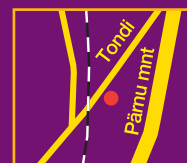
- + Akud videokaameratele
- + Suletud pliiakud
- + Akud avariivalgustitele
- + Akulaadijad
- + Käsitööriista akude taastamine
- + Erinevate akupakkide valmistamine

VANA AUTOAKU TAGASTAJALE SOODUSTUS

-15%

RENOVAAR
AKUD & PATAREID

KAUPLUSED ASUVAD:

TONDI 17 TALLINN
E-R 9.00-18.00
tondi@renovaar.ee
tel: 655 69 89

VÄIKE-PAALA 1 TALLINN
E-R 9.00-18.00
renovaar@renovaar.ee
tel: 655 69 88

TÄHE 127a TARTU
E-R 9.00-17.00
tartu@renovaar.ee
tel: 7 366 129

VARTA

Trojan
BATTERY COMPANY

Panasonic

autocraft pro

HOIA LOODUS PUHTANA! TOO VANAD AKUD JA PATAREID MEILE!

www.renovaar.ee

LEHT + DVD

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Presinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee
Eesti uudised 680 4400, kohalikud uudised 322 3487, välisuudised 680 4455, Ärileht 680 4400, arvamus 680 4450, kultuur 680 4470, sport 680 4490. Tellimine 680 4444, tellimine välismaale KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, reklaam 680 4500. EPL Online www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT

